

WESTERN ROMAN
LASO

cijena 20 d broj 489

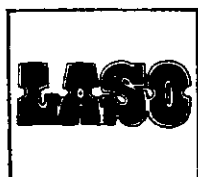
**KAUBOJ
I UDOVICA**

Frank Roderus:

KAUBOJ I UDOVICA

Frank Roderus: KAUBOJ I UDOVICA
Naslov originala: Cowboy
Recenzija: Dalibor Cvitan, književnik
Copyright: Frank Roderus, posredstvom G.P.A.
München
Prijevod: Marijan Krmpotić
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: MARCEL ČUKLI

SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, dr. Vladimir Anić,
dr. Adolf Dragičević (predsjedavajući), Nenad Brixy,
Ljudevit Bauer, inž. Vesna Gazdag, Igor Golik, Marija
Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Košćević, Nada Šoljan,
Ismet Voljević, Ana Župan-Bender – GLAVNI I OD-
GOVORNI UREDNIK: Borivoj Jurković

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a
»Vjesnik« n.solo., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 – Adresa uredništva:
»Lasos«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4,
telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol.
o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub.o., 41000 Zagreb, Avenija
bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za go-
dinu dana iznosi 1080 d ili 954 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 530 d ili 477 d s popustom.
Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 posto. Pretplata se uplaćuje opcom
uplatnicom u korist računa 30101-833-1218 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Lasos«.
Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 1000, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena inozemne pretplate za
šest mjeseci: DM 38,00 SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00 SFRS 36,00 HFL 37,00, US\$ 15,00 – Uplata
za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Lasos«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za Marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.
Zadnja kolor-stranica 9000 d c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu
i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973 od 28. XI 1973.

LASO 489 izlazi 25. 02. 1983.

I

Uopće mi ne smeta što me zovu Cowboy, premda danas neki momci baš i ne vole da ih tako nazivaju.

Kauboja je bilo i u vrijeme rata za nezavisnost. I tako se ta riječ održala do naših dana. Napokon, prije nekoliko godina, a u međuvremenu prošli smo još nekoliko ratova, upravo je završio prvi svjetski rat. Momci s kojima sam nekada jahao vratili su se iz tog rata. Tamo su se navikli na drukčiji život, pa im goveda sada smrde.

A otkad su se vratili, i meni je odlanulo, jer me djevojke više ne gledaju s prijekorom u očima, kao da me pitaju: zašto i ti nisi tamo prijeko?

Zapravo sam se i ja bio prijavio u vojsku, ali me nisu primili. Dok sam još bio dječčić, konj me zbacio i zgnječio mi ruku, pa je još i danas ne mogu sasvim ispružiti. Vojsci se to nije svidjelo. A zar sam ja mogao ići svijetom i to objašnjavati sva-

kom nepoznatom prolazniku? Sretan sam stoga, vjerujte mi, što je to vrijeme iza mene.

A najgore od svega jest to što je poslije rata opet pala cijena govedima, pa su pale i plaće kaubojima. Ali vrag nije tako crn. Na kraju krajeva, i ja bih od toga mogao imati neke koristi. Jer padne li cijena goveda vrlo nisko, bit će podosta govedara koji će pasti pod stečaj zato što su za vrijeme rata, dok su imali dosta novca, rastrušno živjeli, kupovali plemenite konje, kuće, automobile. Od njih ću vjerojatno moći jeftino kupiti dobar komad zemlje.

O tome sanjam otkako smo izgubili imanje prije dvanaest godina. Bilo mi je tada petnaest.

I mi Russelovi smo nekad bili zemljoposjednici. Moji su roditelji tvrdili da ne moramo ostati neuki zato što živimo na zemlji, pa su nastojali da nešto naučim.

Živjeli smo tada u Teksasu,

na području Panhandle, neda-
leko od Yellow House Creeka.
Bili su to plodni pašnjaci a vode
je bilo na svakom mjestu gdje je
otac iskopao bunar.

Tamo nam je bilo dobro sve
dok majka nije umrla. Otad je
sve pošlo nizbrdo. Bilo mi je ta-
da dvanaest godina, a otac nije
imao snage da se uhvati uko-
štac s nedaćama koje su nas
snašle. Najprije su nam stigli
računi od liječnika koji je liječio
majku, pa nam se urušio bunar,
pa nam je stoka uginula od sli-
navke i šapi, pa je napokon otac
morao posuđivati novac da bi-
smo nekako preživjeli. Konačno
smo pali na prosjački štap. Neki
bankar iz Amarrilla preuzeo je
posjed u jesen 1907.

Otac, Terrell i ja radili smo
zajedno za susjede do proljeća
1909, dok nismo isplatili sve du-
gove. Te je godine otac umro od
upale pluća.

Cim smo ga pokopali, bio
sam spreman da odem. Terrell
je ostao, jer je bio zaljubljen u
neku plavokosu djevojku u su-
sjedstvu. Dopisivali smo se ne-
ko vrijeme, a za nekoliko godi-
na i to je prestalo.

Ja sam neprestano sanjario o
komadiću zemlje. Štedio sam.
Svaki cent koji bi mi ostao ula-
gao sam u banku u Denveru.
Mogao sam uštedjeti i više da
nisam izlazio nedjeljom u grad.

I za vrijeme jednog takvog iz-
laska u grad dogodilo se nešto
što je sasvim promijenilo moj
život. Bila je subota pred večer
i mogli smo bančiti do zore Pete
Souchuk, Bertram Taylor i ja.
Pete je bio jedan od suvremenih
kaubojka koji putuju daleko u
potrazi za poslom. Nije čak
imao ni konja. Imao je neki ka-

miončić u kojem je prevozio sve
svoje stvari. Njime je mogao
prijeći i dvjesto kilometara u
jednom danu, što nije malo.

Bert bijaše mog kova. Držao
je svoga konja neprestano
osedlana da može krenuti na
put čim mu to padne na um.

U grad smo se vozili u Peteo-
vu kamionu i parkirali ga ip-
sred saluna „Žedni bik“.

— Idemo nešto popiti, Cow-
boyu! — pozvao me Pete.

— Ne, neću, hvala!

— Baš bih te volio vidjeti pi-
jana! — reče Bert uz širok osmi-
jeh.

— Tko čeka, taj i dočeka —
dobacio sam mu.

— Vidjet ćemo se onda kod
Rose — reče Pete.

— Kimnuo sam na pozdrav
čelavom vlasniku slastičarne i
sjeo za stol s mramornom plo-
ćom. Poslužila me mršava dje-
vojka s naočalama, koju sam ta-
da vidio prvi put. Naručio sam
sladoled i pojeo ga sa slašću.

Sa mnom za stolom sjedio je
neki čovjek u gradskom odijelu
i s teksaškim šeširom na glavi.
Kad je otišao, zaboravio je novi-
ne na stolu. Stavio sam ih u
džep prije odlaska, misleći da
mu ih vratim ako ga slučajno
ponovo sretnem u gradu.

Platio sam račun i pošao u
slabo osvijetljen dio grada, pre-
ma ulici gdje je bila Rosina jav-
na kuća.

Premda je bila nedjelja, pro-
budio sam se iz navike u pet
ujutro. Protrljao sam oči, obu-
kao se i sišao u blagovaonicu.
Bert je već bio tamo, poslužuju-
ći se kavom i uštipcima koje je
Rosa pripremala za goste u ne-
djelju ujutro.

– Dobro jutro, Cowboyu! –
pozdravio me punim ustima.
– Gdje je Pete?
– Spava u kamionu.
– Ubit će vas to piće jednog
dana.

– Sinoć smo pili pravi kanadski viski – reče Bert, što je značilo da nije bio tako loš kao prošle nedjelje.

Od uvođenja prohibicije čovjek više nije znao što pije. Stoga sam ja i prestao piti. Bojao sam se da se ne otrujem.

Čim smo doručkovali, pozdravili smo se s ostalim momcima. Djevojke obično nisu ustajale do podneva.

Kad smo izašli na ulicu, kamiona tamo nije bilo.

– Pogledajmo dolje, iza ugla! – reče Bert.

– Našli smo ga u nekoj uličici. Pete je u njemu pijan spavao.

– Zašto nas ti ne odvezeš kući, Cowboyu? – upita me Bert.

– Ne znam voziti.

– Znam ja – reče Bert.

Sjeo sam u kabinu pokraj njege. Uspjelo nam je da nekako pokrenemo kamion i krenemo iz grada. Kad smo stigli kući, Bert je zaustavio kamion u hladovini pod drvećem. Pete je još bio mamuran. Ostavili smo ga da u miru spava. Ta bila je nedelja i toga dana nismo radili.

Kako se primicalo podne, postali smo gladni.

– Mogli bismo nešto pojesti! – predloži Bert.

– Idemo u kuhinju ili ću početi gristi gume na Peteovu kamionu – odgovorih.

– Okus je isti.

– Ipak nema smisla da rasrdimo Petea.

Stol je bio postavljen. Doručak se ohladio. Sjeli smo i po-

hleпно pojeli jaja sa šunkom. Wooley, kuhar, zatvorio se u svoju sobicu. On i mi sačinjavali smo družinu na ranču. Bilo nas je malo, ali smo dobro radili i lijepo se slagali. Negdje, u nekom gradu, živio je vlasnik ranča YL, ali ja nisam znao gdje živi i kako se zove. Rančem je upravljao njegov predradnik. On je valjda bio u vezi s vlasnikom, ali o tome s nama nikad nije razgovarao.

Poslije doručka krenuli smo u spavaonicu da se malo ispružimo, jer Bert nije htio sa mnom igrati šah. Dok sam svlačio kaput, iz džepa mi ispadoše novine koje sam našao u slastičarnici.

Novine „Ranchland News“ donosile su vijesti koje su odgovarale njihovoj imenu. Na posljednjoj stranici bijahu mali oglasi i najnovije vijesti preštampane iz drugih novina i časopisa.

Kratka vijest pri dnu stranice zaokupila je svu moju pažnju. Skočio sam s kreveta kao da me netko ubo u stražnjicu i potrčao u gaćama prema predradnikovoj sobi.

– Terry! Terry! Gdje ste, do vraga, momče? – nahrupio sam kao vjetar u njegovu sobu. Ležao je na postelji i drijemao.
– Probudite se, Terry! Moram vam nešto reći!

Terry hitro skoči na noge, hvatajući jednom rukom hlače a drugom čizme.

– Što je? – upita me prestrašeno.

– Odlazim – kazao sam mu, okrenuo se i vratio u spavaonicu.

Terry nije ništa rekao, pa sam mislio da nije protiv mog nau-
ma.

Za nekoliko minuta spremio sam svoje stvari.

Moj konj, stari ridan, bio je čila životinja, premda je dugo dangubio u ograđenom pašnjaku iza koralala. Nabio sam mu zobnicu na gubicu, kako bih ga mogao na miru osedlati.

— Čemu tolika žurba, Cowboyu? — upita me Bert.

— Odlazim.

— Kamo?

— Na put. Hoćeš li sa mnom, Berte?

— Prenaglo si to odlučio.

— Ahaaa.

— Na koju ćeš stranu?

— Na zapad. Ideš li sa mnom? — upitah Berta i vinuh se u sedlo.

Bert se zamišljeno pogladio po bradi.

— Meni je i ovdje dobro.

— Ali negdje drugdje moglo bi biti još bolje.

Bert odlučno potrese glavom.

— Sretan ti put, Cowboyu!

— Tebi sretan ostanak, Berte! Možda ćemo se negdje sresti.

— Možda — reče uz osmijeh i pruži mi ruku na rastanku.

To je bilo sve. Okrenuo sam ridana i odjahao prema zapadu.

II

Ako ikada igdje čujete da konj može prijeći dvjesto pedeset kilometara u jednom danu, znajte da je to laž. Peteov kamion mogao je toliko prevaliti u jednom danu, ali ja nisam, pa sam imao dovoljno vremena da čitam onaj članak u »Ranchland Newsu« dok ga nisam naučio napamet. Istrgnuo sam

ga čak iz novina i spremio u lišnicu.

U članku je pisalo o procvatu trgovine u gradu Monumentu, gdje se na sva usta govorkalo da je golemi ranč XXX pred stečajem. Mešetari su čak proračunali da se dionice toga ranča mogu kupiti jeftino, po dvadeset centi za svaki dolar njihove vrijednosti.

Ako je to istina, onda novac koji sam držao u banci ima pet puta veću vrijednost, pa bih taj ranč mogao odmah kupiti umjesto da štedim još deset ili čak dvadeset godina. Takvu priliku nisam smio propustiti.

Već sam čuo za ranč XXX. Bio je jedan od najstarijih u tom kraju. Ljudi su ga često zvali i ranč Whiskey, jer ih je žig na stoci »XXX« podsjećao na prekrizne boce viskija na propagandnim oglasima, kojima se upozoravalo na zabranu točenja alkoholnih pića u vrijeme prohibicije.

Nagađao sam da je vlasnik ranča nedavno umro i da je to razlog prodaje posjeda, premda o tome u članku nije bilo ni riječi.

Tri dana sam imao vremena da o tome razmišljam prije nego što sam u daljini ugledao gole vrhunce gorja Front Range i prešao željezničku prugu, pošto su mi neki dobronamjerni ljudi pokazali put do gradića Black Foresta.

Jahao sam divnim krajem. Na zapadu, pružajući se prema sjeveru i jugu dokle je oko moglo vidjeti, uzdizale su se vrletne gore iznad zelenih, valovitih pašnjaka i pitomih dubrava prošaranih potočićima. U podnožju gorja bile su šume.

Uputili su me da slijedim prugu do grada Monumenta, pa sam jahao uz tračnice dok više u blizini nisam vidio ni jedne jedine kuće. Pokraj mene je prohuktalo nekoliko vlakova. Kad se spustila noć, našao sam ugodno mjestance i prenoćio.

Ujutro sam nastavio put uz prugu i nakon nekog vremena počela me obuzimati strepnja da sam zalutao.

No u središtu prostranog polja našao sam odvojak pruge s koralima i platformom za utovar stoke u vagone. Ipak, nigdje nije bilo natpisa čije je i gdje je to.

Iskopali su i bunar s vjetro-
njačom, ali pojilo je bilo presa-
hlo. Lanac je bio skinut s kotača
crpke, pa sam se morao popeti
na toranj i namjestiti ga. Čekao
sam neko vrijeme dok nije za-
puhao povjetarac i napunio ko-
rito. Poslije sam opet skinuo la-
nac s kotača i sišao s tornja.

Voda u koritu bila je bistra i
svježa. Napojio sam konja, a za-
tim se oprao do pasa. Osjećao
sam se kao preporoden.

Kako nigdje nije bilo žive du-
še da mi pokaže put, krenuo
sam odande cestom.

Na kraju ceste duge desetak
kilometara ugledao sam lijepo,
veliko imanje. Koral je bio
čvrsto građen a iza njega su bili
prostrana staja i spremište za
alat. Spavaonica za kauboje, zi-
dana od kamena, bila je u dvo-
rištu, blizu glavne zgrade na
kat s trijemom obraslim div-
ljom lozom i ružama.

Lijepo mjesto, ali se već na
prvi pogled vidjelo da propada.
Vrata na staji visila su na jed-
noj šarci a na suši i drvarnici
valjalo je presložiti crijep na

krovu, koji je zacijelo prokišnja-
vao.

Na prvi pogled nisam mogao
uočiti ima li ikoga u kući, pa
sam zastao i pomno razgledao
zgrade, a zatim ujahao u dvori-
šte ranča.

Vrata mi je otvorila vlasnica.
Doimala se kao da je upravo
ustala iz kreveta kad je čula da
kucam na vrata, premda je bilo
podne. Oči joj bijahu podbuhle
a obrazi zajapureni.

Nije bila ružna. Smeđa kosa
joj bijaše kratko podšišana. Naj-
ljepše na njoj bijahu velike, sjaj-
ne smeđe oči. Bila je visoka i
mršava.

Odmjerila me sumnjičavo i
prije nego što sam dospio otvo-
riti usta, dočekala me pitanjem:

– Vi ste kauboj?

– Da, gospodo – rekoh
uljudno dok sam skidao šešir.

– Nisam vas još vidjela ov-
dje.

– Upravo sam stigao.

– Znete li izvući tele iz kra-
ve?

– Znam, premda to...

Presjekla me mahnuvši ru-
kom, pa joj nisam dospio obja-
sniti da ja ne tražim posao, ne-
go da sam došao upitati za put
do grada.

– Dobro, dobro. Sve sam to
već čula. Mlade krave tele se te-
že od starijih. No čovjek mora
uzeti ono što mu se nudi, a ne
ono što bi želio. Je li tako?

– Da, gospodo – potvrdih,
jer to je bila istina.

– Ne unajmljujem zasad lju-
de, ali vas mogu uzeti na neko-
liko dana, kauboju. Dolar i pol
dnevno, stan i hrana. Platit ću
vam nadnicu svakog dana uve-
čer dok za vas bude posla.

Izračunao sam da mi je to jeftinije nego u gradu plaćati hotel, dok ne saznam potankosti o rasprodaji ranča Whiskey.

— Pristajem, gospodo — odvratih tiho.

— Kako se zovete, kauboju?

— upitala me i pružila mi ruku.

— Cowboy — odgovorio sam i široko se nasmiјao.

— Ponovite, molim vas! — začuđeno će žena, zaboravivši da mi je pružila ruku.

Nježno sam je uhvatio za vrhove prstiju dok sam se s njom rukovao.

— Tako me ljudi zovu. Cowboy Russel.

— Drago mi je. Ja sam gospođa Lacey. Udite, uskoro će ručak. Zacijelo još niste ručali.

— Nisam gospodo... Lacey. Nisam ni sinoć večerao ni jutros doručkivao. Hvala vam što ste me pozvali!

Ušao sam za njom u kuću i ovjesio šešir o klinčanicu u hodniku. U kuhinji sam oprao ruke u umivaoniku dok je ona dovršavala ručak.

— A da li biste znali zaklati govedo? — upitala me kad je objed bio gotov.

Objed je bio bezmesan i nježno mi je pitanje zvučalo više kao isprika nego kao zahtjev.

— Znao bih, gospodo. Hoćete li da zakoljem junca ili da pričekam da vidim koja junica lipisa pri teljenju?

— Najprije pogledajte junice.

— Dobro. Tako se to i radi.

— Hvala, Cowboyu, drago mi je što se slažete sa mnom — reče.

To je bio pristojan način da mi kaže da nisam onaj koji donosi odluke na njezinu ranču, nego nadničar.

— Ako mi kažete gdje su junice, gospodo Lacey, ja bih...

— Dakako — odvrati i ustane od stola.

Izašli smo na dvorište.

— Junice su na zakupljenom pašnjaku, četiri kilometara sjeverno odavde, uz onu strminu gore. Svoje stvari ostavite u spavaonici. U koralu imam nekoliko konja. Uzmite kojeg hoćete.

Uselio sam se u spavaonicu za kauboje. Od četrnaest praznih postelja bez pokrivača, s ravnim slamaricama, odabrao sam onu uz peć nad kojom je bila svjetiljka. Prostorija je inače vapila za metlom.

U koralu su bila tri mršava konja. Zastrigli su ušima kad sam u koral doveo svog ridana. Čim sam ga rasedlao, ridan je počeo žvakati sijeno u kutu.

Konji gospođe Lacey imali su na sapima žig ranča XXX, što je, na moje zaprepaštenje, značilo da sam se zaposlio kao kauboj nadničar na ranču Whiskey!

Odabrao sam najmirnijeg konja sive dlake, jer nisam htio da se već prvi dan moram pješice vraćati na ranč.

III

U prvi suton otišao sam s pašnjaka i spustio se u polje. Noć se već spustila kad sam ujahao u dvorište ranča.

Bio sam umoran i vadio sam za vodom da se operem. Konja sam ostavio u koralu a sedlo i opremu prebacio sam preko ograde.

U praznim koralima bilo je nekoliko korita. U jednom je čak bilo vode. Svukao sam se do pasa i oprao. Oprao sam čak

i košulju i stavio je na ogradu da se osuši.

Presvukao sam se u čisto rublje u spavaonici. Utrnuo sam svjetiljku prije nego što sam pošao u kuću. Pokucao sam na vrata i ušao u kuhinju.

Gospoda Lacey nije bila u kuhinji. Na stolu je sjala svjetiljka a u štednjaku gorjela vatra. U pećnici sam našao pladanj pečenih krumpira i lonac kaše od kukuruznog brašna. Nisam zaboravio na pečeno meso, ali to poslijepodne nijedna junica nije lipsala dok se telila. To mi je gotovo bilo krivo kad sam vidio da me čeka bezmesna večera.

Stavio sam jelo na stol i potražio tanjur.

Gospoda Lacey ušla je u kuhinju kad sam sjeo za stol. Oči su joj opet bile podbuhle, pa sam ponovo pomislio da je upravo ustala iz kreveta.

— Zar sam vas probudio lupanjem dok sam postavljao stol?

— Ne, niste... Oh, oprostite, zaboravila sam postaviti stol. Nisam znala da ćete se vratiti...

— Nije važno — rekoh dok sam uzimao kukuruznu kašu, koja je bila bolja nego što je izgledala.

— Prije je Jack... Oh, hoću reći, dok smo imali kauboje na ranču, svi su dolazili na večeru čim bi zašlo sunce.

— To je traćenje vremena, gospodo. A vrijeme je novac. Konj zna put kući i u mraku.

Nasmiješila mi se kad je to čula.

— Svida mi se vaš način razmišljanja, Cowboyu. Malo je takvih ljudi danas — pohvalila me.

— Stočari znaju kako da iskoriste svaki trenutak danje svjetlosti, ako su štedljivi.

— A vi ste štedljivi?

— U radiše svega biše, u šte-diše još i više, gospodo.

— Kauboji obično nisu štedljivi.

— Ja sam iznimka.

Učinila mi se vrlo osamljenom i tužnom dok je sa mnom o tome razgovarala. Nadao sam se da je moje riječi nisu uvrijedile. Odlučio sam stoga da je najbolje da se pravim da to nisam opazio.

Gospoda Lacey kao da je osjetila moju zbunjenost. Ustala je od stola i ponovo nam nalila kave u šalice.

— Kako je bilo danas na poslu, Cowboyu?

— Tri junice su se otelile, gospodo.

— Divno! — doimala se iskreno zadovoljna.

Slegnuo sam ramenima.

— Otelile bi se i bez moje pomoći — rekoh.

To baš nije bila istina. Jedna možda i bi, ali druge dvije bi uginule ili izgubile teliće da im nisam pomogao.

— To me podsjetilo na vašu plaću — rekla je i izašla iz kuhinje.

Kad se vratila, stavila je pred mene na stol šest novčića od dvadeset i pet centi. Tri sam odvojio na stranu.

— Radio sam samo pol dana i zaradio samo pol nadnice. Što je pošteno, pošteno je — rekao sam.

— Vi ste danas poslije podne uradili više nego što su naši nadničari znali uraditi za cijeli dan.

— Pol nadnice za pol dana — ponovio sam i spremio u džep tri novčića od dvadeset i pet centi, premda sam tog poslijepodneva toliko radio da sam doista zaslužio dolar i pol. — Znam sam prirediti jelo, ako vi ne ustajete rano — rekao sam kad sam ustao od stola i uzeo šešir.

— To je moj posao, Cowboyu. U koliko sati ustajete?

— U pet.

— Dobro. Zajuttrak će vas čekati u pet i petnaest.

— Hvala vam, gospodo, i laku noć!

— Laku noć, Cowboyu!

* * *

Žena je održala riječ. Zajuttrak me čekao u kuhinji na stolu u pet i petnaest. Nije bila razgovorljiva, ali nije više izgledala sanjiva kao jučer, kad sam je prvi put vidio.

Gospodina Laceyja još nisam vidio, što nije bilo neobjašnjivo. Ako je ranč zapao u novčane neprilike, zacijelo je obijao pragove banaka nastojeći da se nekako održi i ispliva iz teškoća. I ja bih tako na njegovu mjestu, a sjećam se i oca i što je sve on poduzimao, samo da nam spasi dom i sačuva krov nad glavom.

Nisam to spomenuo nijednom riječju, a nije ni ona. Brzo sam završio zajuttrak i uzeo dva kuhana jaja i kruh za podne.

— Vratit ću se uvečer — rekao sam i izašao iz kuhinje.

Samo je kimnula.

Jutro je bilo krasno, bistro i zatoplilo je čim je izašlo sunce, pa sam se nadao da mi ni junice neće pokvariti dobro raspo-
loženje.

Prije podne sam naišao na krupnu smečkastu junicu koja se otelila i bez moje pomoći. Oko podneva pak jedna je zapala u nevolju, ali ni s njom nisam mogao zaraditi svoju plaću. Tele je već bilo mrtvo u nje-
noj utrobi, a ona se nikako nije mogla oteliti. Nekoliko sati sam se s njom mučio, a završilo je tako da sam tele ipak morao u njoj sasjeci kako bih ga izvadio.

Čim je prošlo podne, odjahao sam do korita punog kišnice, umio se i pojeo sendviče. Kad sam se vratio k junici, ona je već bila uginula. Zavezao sam je za konja i odvukao do potoka. Prerezao sam joj žile da iskrvari. Davno sam posljednji put jeo meso. Sasjekao sam je u nekoliko komada, koje sam pred večer natovarao na konja, da bismo se gospođa Lacey i ja pogostili pečenkom. Drugu sam polovicu ostavio da se dobro ohladi a zatim sakrio pod kamien, nadajući se da je lisice i lešinari neće rastrgati u toku noći. Sutradan ću je prenijeti na ranč.

IV

— Sinoć sam vam zaboravila dati nadnicu. Oprostite — rekla mi je gospođa Lacey za vrijeme doručka i stavila na stol šest novčića od dvadeset i pet centi.

— I ja sam na nju zaboravio — odvratih, a novac sam spremio u džep i sjeo za stol — Gospodo Lacey — nastavio sam — odviše mi plaćate za samo jedan posao. Ima li za mene još posla na ranču?

— Pa, Cowboyu, ima ga na pretek, ali vi ga ne možete obaviti sami — odgovorila mi je i

stavila tanjur na stol pred mene. – Družina se raspala prije mjesec i pol dana – nastavila je – i tada je sve stalo, jer ja, premda sam ovdje odrasla, ne znam upravljati rančem.

– Znači, došlo je vrijeme da i to naučite.

– Sumnjam da bih mogla toliko naučiti da popravim štetu koju je učinio Jack prije odlaska.

– A kad vas je napustio? – upitao sam.

– Prije dva mjeseca. Sve je počelo prije dvije godine, kad je umro moj otac. Majku sam izgubila kad mi je bilo dvanaest godina. Tako sam ostala posljednji potomak stare obitelji Turnbull, bogata udavača, školovana i odgojena za gospodariću. Jack je to odmah uočio. Tada smo imali dobre momke na ranču – nastavila je – i vrsnog predradnika. Očevi odvjetnici preuzeli su brigu o dokumentima. Otišla sam očevim prijateljima u grad. Ostala sam kod njih oko šest mjeseci. Izvodili su me u društva i u jahači klub „Bradmoar“. Tamo sam upoznala Jacka Laceyja. Bio je kadet, nekoliko godina mlađi od mene. Vrlo naočit momak. Uniforma mu je dobro pristajala.

Zanimala me njezina priča i pažljivo sam je slušao.

– Oblijetao je oko mene i očarao me pažnjom i džentlmenским vladanjem – produžila je. – Zamolio me da mu dopustim da me posjećuje u kući očevih prijatelja. Poslije, kad sam se vratila na ranč, redovito smo se dopisivali. Napisao mi je u jednom pismu da ne želi u vojnu službu. Pozvala sam ga da me posjeti, jer sam se osjeća-

la vrlo osamljenom dok su mi se udvarali okolni lovci na miraz. Jack nije bio kao ostali moji udvarači. Zacijelo, sada to znam, držao me za malu seosku gusku, a ja sam to i bila. Namjeravao je ostati ovdje mjesec dana. Zaprošio me prije odlaska. To mi je laskalo. Zapravo, laskala mi je pažnja kojom me cijelo vrijeme obasipao. Stoga sam i pristala da se vjenčamo. Vjenčali smo se idućeg mjeseca. Predradnik moga ranča otišao je uskoro poslije našeg vjenčanja i Jack je preuzeo ranč u svoje ruke. Neprestano je bio zauzet poslovima na ranču. Uzgajao je i prodavao rogatu stoku. Često je putovao u Chicago. Tamo se sastajao s preprodavačima stoke, bankarima i odvjetnicima. Zaključila sam to po pismima koja je primao, ali im nije plaćao troškove. Ja sam ih poslije isplatila.

Ustao sam i natočio nam još kave. Činilo mi se da je žena odviše skršena svojom tužnom pričom i nesposobna da to učini. Čekao sam u tišini da se smiri i nastavi.

– Založio je gotovo cijelo stado s ranča. Kupio je, doduše, nekoliko rasplodnih bikova i krava, ali i to na otplatu – nastavila je tihim glasom. – Craig Rundelman, moj bankar, otkrio mi je da je Jack htio založiti i ranč, ali nije mogao bez mog potpisa – rekla je i nasmijala se glasno i jetko. – A moj dragi Jack nije znao da bih ja to potpisala da mi je rekao da je to za našu dobrobit. U tom bi slučaju imao dosta novca kad me napustio.

Ja sam šutio i gledao u šalicu.

— Tako je Jack mogao na svoj potpis založiti samo našu stoku i pokupiti novac. Ali i to mu nije bilo dosta. Čim je dobio novac, otpremio je stoku u klanonicu, premda je bila založena. Prodao je meso i novac strpao u džep. Zatim je sjeo u prvi vlak i nestao. Isprva sam se brinula da mu se što ne dogodi. Zatim sam primila prvu, strogu opomenu od banke za otplatu prve rate duga i obavijest da je ranč prezadužen. Novac se rasplinio i tek sam tada počela shvaćati u kakvoj sam situaciji. Očev odvjetnik pokušava srediti račune, a ni sam ne zna da li ću mu to moći platiti — pogledala me kad je to rekla i kiselo se nasmiješila. — Sad ste čuli moju tužnu priču, gospodine Russele. Oprostite mi što sam vas zadržala. Hvala vam što ste me saslušali! Morala sam to neko me reći. Morala sam se izjadati. Sada mi je lakše.

Kad sam izjahao iz dvorišta, sunce je već bilo odskočilo.

Još sam nekoliko dana poslije toga odlazio na pašnjake i pomagao junicama da se otele, a onda sam rekao gospodi Lacey da mislim da razbacuje novac, jer na pašnjaku za mene više nema posla.

— Voljela bih da ostanete, Cowboyu... treba mi muška ruka, zapravo netko tko zna oko ranča.

— Dobro, kad baš želite. Odjahat ću u grad i vratiti se za dan-dva.

— Nećete li me prevariti? Doista ćete se vratiti?

— Vratit ću se, gospodo Lacey.

— Idite onda — rekla je s olakšanjem.

Idućeg jutra u zoru odjahao sam u Monument.

Monument nije bio pravi grad, nego zapravo selendra sa tri prodavaonice i nekoliko ilegalnih prodavaonica alkoholnih pića, koje su se izvana dimale kao obične kuće. Nije bilo ni hotela. Sobu ste mogli unajmiti u privatnim kućama. Međutim, ulice su bile pune svijeta. Mnogo ljudi vrzlo se ispred gradske gostionice, pa sam se stoga zaputio ravno tamo. Na ulici sam vidio samo dvojica zaprežna kola. Ljudi su se vozili uglavnom u automobilima.

Ušao sam u gostionicu. Bila je puna gostiju već u rano prijepodne. Gosti su uglavnom bili odjeveni kao poslovni ljudi, s teksaškim šeširima na glavama. Pili su kavu i grickali uštiple. Većina ih je govorila glasno i svi su pokušali da nadglasaju one za susjednim stolovima.

Našao sam mjesto za mirnim stolom i sjeo pošto sam zapitao da li je mjesto slobodno.

Trojica su sjedila za tim stolom. Jedan je bio debeo, poodmakle dobi, u tamnom odijelu sa zlatnim lancem preko velikog trbuha, a drugi krupan, mišićav, tridesetih godina, u jeftinom odijelu. Treći je bio odjeven poput onog debelog, prosijed, u pedesetim godina, ali vitak i čio. Obraze su mu krasili zalisci i gust brk. Doimao se kao čovjek nabijena novčanika.

Kad sam sjeo za njihov stol, onaj mišićavi me namršteno pogledao, ali samo nakratko, jer mi je onaj treći za stolom kimnuo u znak dobrodošlice.

– Izvolite, sjednite! – reče, pruži mi ruku i predstavi se kao Curtis Abelard iz Chicaga u Illinoisu.

Kad je to vidio onaj odeblji, i on mi je pružio ruku i predstavio se. Reče da se zove Mel Tyler. Nije spomenuo odakle je.

Trećeg, onaj najmlađeg i najmišićavijeg, predstavio je Mel Tyler:

– Henry Lonahan. On je... hm, moj tajnik.

Stanka je bila namjerna. Osobni tajnik! Lonahan bijaše Tylerov tjelohranitelj, to se vidjelo na prvi pogled.

Čuo sam za Lonahana. Ljudi su ga nazivali Dugoruki, a bolje bi mu pristajalo nadimak Podli. Svašta se pričalo i prepričavalo o Henryju Lonahanu. Čak i to da je bio učenik poznatog razbojnika Horna dok je Horn čamio u zatvoru i čekao vješala. Lonahan je u tom zatvoru bio stražar.

Ha, možda Lonahan i nije nadmašio svoga učitelja, kako se pripovijedalo na sva usta, ali sve je ipak potvrđivalo da je to opak čovjek kojega se valja kloniti. On je jedan od onih koji su neprestano u sjeni zakona, premda su s njim i u dosluhu. Razbojnik i doušnik. Sitna duša. Znam da je neko vrijeme bio čuvar nekog bogatog stočara u Nebraski, kako mi reče jedan moj prijatelj. Prije toga bavio se istim poslom u Wyomingu i Arizoni.

Za razliku od Horna, on navodno nikada nije ubio čovjeka. Svi momci koje je bacio u tamnicu dovedeni su živi u sudnicu, ali često u vrlo jadnu stanju.

Posljednji put sam čuo za Lonahana kad sam bio u Kanza-

su. Kažu da je tamo bio vrlo okrutan s Indijancima koji nisu htjeli dopustiti naftašima da buše njihova polja.

Uza sve to pravio sam se da ga ne poznajem, jer nisam želio da imam ikakve veze s njim ili s Tylerom.

Malena, prezaposlena konobarica, sama kost i koža osim bujnih prsa, dotrčala je i zapitala me hoću li doručak ili samo sendvič s kavom.

– Nemamo vremena za posebne narudžbe. Imamo jaja sa šunkom za pedeset centi ili, ako vam to nije po volji, kavu sa sendvičem. Što želite? – upitala me u velikoj žurbi.

Nasmiješio sam joj se i namignuo.

– A takooo – rastezao sam.

– Ja bih onda... pa donesite mi ta jaja sa šunkom, gospodice. I, molim vas, nemojte žuriti.

Nasmijala mi se zvonko.

Još sam joj jednom namignuo i zagledao se za njom kako odlazi nešto sporijim koracima nego što je došla.

Lonahan je također za njom gledao.

– Na nekim mjestima je ima previše, a na nekim premalo – procijedio je kroz zube kad je konobarica ušla u kuhinju.

Njegovo upadljivo gledanje za tom mršavom i prsatom djevojkom doimalo se odvratno.

Na to nisam izustio ni riječi.

I Abelard je šutio. Samo se Tyler potihlo smijuljio.

Djevojka mi je donijela doručak. Poslije jednosatnog jahanja bio sam gladan. Pojeo sam ga začas, dok su ostali za stolom čavrljali o vremenu i ostalom.

Odgurnuo sam tanjur i zahvalio Abelardu i Tyleru što su me primili za stol, ali se činilo da sam i Lonahanu zahvalio.

Mršava konobarica pospre-mala je stol blizu vrata. Zastao sam. Dao sam joj šezdeset centi.

— Gospodice, znam da je drsko ovo što činim, a možda vi i ne želite razgovarati s običnim kaubojem dok je grad pun boljih muškaraca. Ipak bi mi bilo drago da se nađemo kod završite posao.

Nije se naljutila. Zabacila je malo glavu i ljubazno mi se namiješila. Gotovo zavodnički.

— Izlazim u dva, čim završi ručak. Čekajte me kod stražnjeg izlaza.

— Jedva čekam, gospodice...

— Linda Matson — reče uz širok osmijeh.

— Radujem se što ćemo se opet vidjeti, Linda.

Iznajmio sam dvokolicu i spremio sve za izlet u prirodu, pa smo se poslije dva odvezli na obronke Front Rangea iznad ranča Hay Creek, gdje smo našli omanju čistinu, odakle smo vidjeli visoke planine iza nas i polja i pašnjake ispod nas u nizini.

Linda je bila mila djevojka i bilo mi je s njom ugodno. U grad smo se vratili dovoljno rano da se odmori za sutrašnji posao. Dogovorili smo se ponovo za sastanak.

Lonahana nigdje nismo sreli, a ja joj ga nisam ni spominjao.

V

Te sam se večeri vratio s Lindom u grad u prvi sumrak. Dođuše, možda bi ona ostala sa mnom još. koji trenutak, ali ja

sam je dopratio do kuće, jer je bila umorna.

— I sutra je dan — tješio sam je.

Tako sam ostao sam i nisam znao što da radim. Kako je bilo još rano da pođem spavati, vratio sam dvokolicu vlasniku i zaputio se do ilegalne prodavonice alkoholnih pića.

Sve je unutra bilo namješteno da se čovjek osjeća što ugodnije. Glazba iz automata bila je glasna. Čula se čak i na ulici. Dvorište je bilo puno automobila.

Neki čovjek u trošnim cipelama, ispranim trapericama i potkošulji zavalio se lijeno u stolicu uz ulazna vrata i žvakao gumu. Odmjerio me upitno a zatim mi kimnuo.

Veliki salon bio je pun stolova i ljudi oko kojih su se vrzle napadno namazane djevojke. Zrak je zaudarao na znoj, lošurakiju i ustajali dim duhana. Otišao sam u omanju susjednu prostoriju, gdje glazba nije bila toliko glasna.

Ta je prostorija zacijelo nekada bila knjižnica ili nečija radna soba. Zidovi su bili obloženi tamnim drvom a svjetlost prigušena. Umjesto običnih stolova u prostoriji su bili stolici s udobnim, dubokim naslonjačima. U njoj nije bilo mnogo svijeta.

U jednom kutu dva su čovjeka igrala šah, a u drugom je neki starac velika trbuha hrkao zavaljen u naslonjač.

— Gospodine Russelle!

U prvi ga trenutak nisam opazio a ni prepoznao.

— Dodite ovamo!

Opazio sam nečiju ruku koja mi je domahivala, a tek zatim

sam mu vidio i lice. Gospodin Abelard, kojega sam upoznao za doručkom, pozivao me da privučem naslonjač i sjednem do njega. Sjedio je u naslonjaču okrenutom prema prozoru, stoga ga i nisam odmah opazio.

— Dobra večer, gospodine Abelarde! Veoma mi laska što ste me prepoznali.

— Ne smijete se potcjenjivati — ohrabrio me uz srdačan osmijeh. — Smijem li vas ponuditi čašom vina?

— Ne pijem, gospodine.

— Ako nećete čašu vina, hoćete li onda šalicu kave?

— Eh, to može. Hvala!

Abelard podigne ruku i pucne prstima a da se nije ni okrenuo. U tili čas uz nas se stvori konobarica.

— Jednu kavu i još jednu bocu šampanjca — naruči Abelard, pa se ponovo obrati meni: — Gdje smo ono stali? — upita me čim smo bili posluženi.

— Htio bih čuti kakav je to razlog zbog kojeg me se sjećate.

— Oh, da. Sjećate li se gospodina Tylera?

— Sjećam ga se, kako ne.

— Eh, vidite, danas sam ručao s Tylerom i njegovim... hm... osobnim tajnikom, hm... onim Lanahanom.

— Lanahanom — ispravim ga i dodam: — Kažete, njegovim osobnim tajnikom?

Slegnuo je ramenima.

— Tajnikom, sobarom, šoferom, pratiocem, kako god hoćete — reče uz podrugljiv osmijeh.

— Zar oni nisu vaši prijatelji, gospodine Abelarde?

— Pa... — dok je oklijevao, vidjelo se da nije želio reći ništa ružno ni o jednom ni o drugom

— nisu baš prijatelji. Recimo,

znanci. Da, to je prava riječ. Znaate, Tyler me nagovara da zajedno započnemo jedan posao, zapravo poslovni pothvat — objasnio mi je uz blag smijeh, kao da se zbog toga ispričava.

— Podjela rada? Njegova pronicavost i poduzetnost, a vaš kapital?

Prasnulo je u smijeh i kad me ponovo pogledao, opazio sam da me gleda s više poštovanja.

— Neću vas pitati odakle vam ta pomisao, ali neću ni potvrditi vašu slutnju. Udaljili smo se nešto od našeg razgovora u početku.

— Oprostite — rekoh uz smijeh.

Taj mi je Abelard bivao sve simpatičniji.

— Danas sam s njima ručao — nastavio je — a Lonahan je neprestano pogledavao konobaricu koja nas je posluživala i nešto gundao o prokletom kauboju koji mu ju je oteo ispred nosa. Čini mi se da je ta djevojka vama poklonila svoje srce i slobodno vrijeme.

— Ona je divna djevojka — rekoh.

— Lonahan je kazao da se prošle noći nije vratila kući na spavanje — prijekorno će Abelard, gledajući me u oči.

Takve riječi nisam očekivao od džentlmena kakav je bio Abelard, ali svejedno se nisam dao smesti.

— Možda je ostala spavati kod prijateljice i gospodin Lonahan ne bi smio klevetati čestitu djevojku koja mu nije učinila ništa nažao.

— Slažem se, gospodine Russele, jer vam inače to ne bih ni

spominjao, vjerujte mi – reče Abelard kimajući.

– Vjerujem vam, gospodine.

– Hvala vam. I ako smijem dodati još nešto, meni se čini da će Lonahan svu svoju pažnju i slobodno vrijeme pokloniti toj gospodici.

Spustio sam šalicu na stolicu i ona je zazvečala.

– Gospodine Russelle – dodao je Abelard prije nego što sam dospio i otvoriti usta – ta me djevojka posluživala nekoliko puta u prošlih tjedan dana. Uvijek je bila vrlo ljubazna i vrlo vrijedna. Ne bih volio da joj se dogodi nešto nezgodno.

– Ne bih ni ja, gospodine Abelarde. A sada, molim vas, oprostite, ja bih pošao u šetnju. Kažu da je to zdravo. Hvala vam na društvu i kavi! – rekoh i ustadoh.

– Da sam mladi – odgovorio je uz smiješak – pošao bih rado s vama u šetnju. Pazite da se ne spotaknete u mraku i ne ozlijedite.

– Pazit ću, ne bojte se. Laku noć!

Nasmiješio mi se i kimnuo. Doimao se zadovoljno. A kako i ne bi. Kazao mi je točno ono što je želio, i to na vrlo lijep način.

Kad sam izašao na ulicu, pošao sam kroz tamne sjene prema kući gdje je stanovala Linda Matson.

Stanovala je na prvom katu svratišta uz željezničku prugu. Dakako, ja nikada nisam ušao u njezinu sobu, ali znao sam gdje se nalazi, jer se u nju ulazilo vanjskim stubama. Pod tim smo se stubama obično rastajali kad bih je dopratio kući. Njezin je prozor bio u mraku i

znao sam da ona već duboko spava.

Ogledao sam se po mračnom dvorištu i skrio se u tamni kutak ispod živice u blizini stuba.

Za sat ili najviše dva došao je Lonahan da posjeti Lindu. Suđeci po odjeku njegovih koraka, učinilo mi se da nosi neki teret. Uhvatio se za ogradu stuba, spotaknuo se i malo zastao.

A sada ću vam priznati istinu o sebi. Nisam baš strašljiv, ali sam od onih koji misle da glupi ponos ne smije navesti čovjeka da nepromišljeno počini neku budalaštinu zbog koje će se poslije kajati. Stoga sam i čekao najpovoljniji trenutak.

Skočio sam i krenuo velikim koracima prema stubama. Dotrčao sam preskačući po dvije stube iza Lonahana i mlatnuo ga dva puta po glavi objema rukama.

Poslije desetak minuta otišao sam u staju gdje sam ostavio konja, popeo se na sjenik, zavalio u sjeno i zaspao.

Lonahana sam ostavio u duboku snu.

Idućeg jutra nisam vidio Abelarda a ni Lonahana, ali vidio sam Lindu.

Odvezli smo se do jezera Palmera i promatrali izletnike kako igraju nogomet i tenis na proplancima. Odlično smo se zabavili, a Linda mi je obećala da će nekoliko noći spavati kod najbolje prijateljice, dok Lonahan ne odustane od prljavih namjera.

Te sam večeri odjahao natrag na ranč Whiskey. Bilo je već vrijeme da se vratim, mislio sam.

Kad sam u zoru oko pet sati pokucao na kuhinjska vrata, gospoda Lacey je već priredila zajuttrak za dvije osobe.

— Pa i ne izgledate tako loše kao što sam očekivala — rekla je dok me promatrala.

— Znae da ne pijem — rekoah i natočih šalicu vrele kave.

— A jeste li se barem dobro zabavili?

— I jesam i nisam. Pa valjda znate kakvi su ljudi. Prave se da imaju više nego što mogu potrošiti.

— Gori su od lešinara — do-metnula je i nastavila: — Jedva čekaju da netko odriješi kesu, pa da ga očerupaju.

— Samo neki — rekoah oprezno.

— Svi! — zasiktala je.

— Neki da, a neki ne — usudio sam se proturječiti.

— Ona je na to zašutjela. Počela je jesti, a ja sam joj, čim sam ispraznio tanjur, zahvalio i izašao. Osedlao sam konja i odjahao na pašnjak k junicama. I dok mi je svježi zrak milovao obraze, osjećao sam se kao preporoden.

— Slušajte — rekao sam te večeri gospodi Lacey — s junicama više nema mnogo posla, pa bih mogao jedan dan popravljati ograde, a drugi dan obilaziti junice.

— Razmislit ću o tome.

Ja sam već odlučio što ću raditi. Uostalom, nisam došao u potrazi za poslom. Umjesto da uzimam nadnicu koju mi je plaćala ni za što, mogao sam se odseliti u grad, bliže konobarici Lindi, i tamo naći neki posao makar i za manje novca.

Poslije jela donijela mi je ponovo šest novčića od dvadeset i pet centi.

— Gospodo Lacey, zašto mi uvijek plaćate nadnicu sa šest novčića od dvadeset i pet centi?

— upitao sam je pomalo drsko.

— Zato što već dugo nisam bila u banci i nemam krupnog novca — odgovorila mi je.

— Znači li to, gospodo, da ja pljačkam vašu skromnu ušteđevinu?

— Zašto time tarete glavu? Novac je novac — odbrusila je i dala mi do znanja gdje mi je mjesto.

— Oprostite, nisam vas htio uvrijediti — rekoah ponizno, a u njezinim sam očima vidio da zna na što ciljам. U tim su se očima zrcalili strah i osamljenost. — Jeste li odlučili što da danas radim?

— To prepuštam vama da sami odlučite. Sutra obidite istočnu i južnu stranu pašnjaka, pregledajte ogradu i prebrojte stoku.

— Ne mogu sve to u jednom danu.

— Znam da ne možete ako ne prespavate vani i vratite se uz prugu idući dan.

— Dobro, gospodo.

— Spremit ću vam nešto hrane. Želite li još što?

— Ne hvala!

Kimnula je.

— Vidjet ćemo se sutra u zoru, gospodine Russelle. Laku noć! — bilo je sve što je rekla.

— Laku noć, gospodo! — odvratio sam suho.

Sutradan u osvit odjahao sam s nekoliko sendviča u torbi na pašnjake ranča Whiskey.

Kad sam idućeg dana izbio na željezničku prugu, krenuo sam prema sjeveroistoku, kako mi je naredila vlasnica ranča, i zaputio se kući. Tek u predvečerje ujahao sam u dvorište ranča. Jedva sam čekao da se okupam i ispavam, toliko sam bio prijav i umoran, ali gospoda Lacey je nestrpljivo čekala da se vratim.

Vrata kuće naglo su se otvorila. Istrčala je pred mene odjevena u lijepu haljinu koju dotad još na njoj nisam vidio, premda bosonoga.

— Dobro je što ste se napokon vratili. Trebate mi! Oh! — uzviknula je pošto se ubola u stopalo i počela poskakivati na jednoj nozi. — Požurite — dodala je — i presvucite se! Odvest ćete me u grad.

— Odmah, gospodo — rekao sam i podbo konja prema koralu.

VI

— Pa gdje ste tako dugo? — predbacila mi je kad sam presvučen izašao iz spavaonice za kauboje.

— Ne tako dugo da bih se do- spio i okupati.

— Okupat ćete se kad se vratimo. Sada moramo na put, inače ćemo zakasniti.

Namjerno sam počeo motati cigaretu.

— Trenutak prije ili kasnije neće promijeniti svijet.

— Da li mi se žuri ili ne, o tome ja odlučujem, gospodine Russele. A ako mi kanite držati predavanje, onda to možete učiniti i dok putujemo.

— Dobro, gospodo. Upregnut ću konje.

— Kakve konje! Rekla sam da mi se žuri. Prestanite živjeti u devetnaestom stoljeću i izvezite automobil iz suše.

— I da u njega upregnem konje?

— Ja...

— Gospodo Lacey — zaustavio sam je — čini mi se da sam vam već rekao da ne znam voziti auto.

U tom bi trenutku vjerojatno najradije opsovala.

— Molim vas — rekla je strpljivo — donesite mi torbu. Na stolu je u kuhinji. Valjda znate okrenuti ručicu za paljenje motora.

— Toliko bih morao znati.

— Dobro. Ja ću voziti.

— Donio sam joj torbu iz kuhinje, zapravo kožnatu mapu za spise, a ne putnu torbu, kako sam mislio.

Odlično je vozila. Motor se upalio pri trećem zamašaju. Uskočio sam na suvozačevo sjedalo i promatrao gospodu Lacey.

Pogledala me, ali tek kad smo odmakli od ranča i kad je pojurila po neravnoj cesti brzinom koju sam smatrao opasnom.

— Kako to da niste naučili voziti u vojsci za vrijeme rata? — čudila se.

— Sedla nemaju mjenjače brzina, gospodo, čak ni u ratu.

— Služili ste u konjici?

— Nisam bio u vojsci, gospodo — priznao sam joj i očekivao da će na to dodati nešto zajedljivo, ali nije se na to osvrnula nijednom riječju.

— A znate li zakrpati probušenu gumu? — upitala me pošto smo prevalili još nekoliko kilometara.

— Ne znam.

Iskrivila je lice kad je čula svoj odgovor.

— Ovaj auto ima stare i dotrajale gume. Kad bih imala novca, kupila bih nove, a ove s užitkom spalila. Znete li barem promijeniti kotač? Imam dva rezervna u prtljažniku.

— Vidio sam kako se to radi. Činilo mi se jednostavnim.

Kiselo se osmjehnula. Tada sam barem doznao zašto me povela sobom.

Došli smo do željezničke pruge i poskočili preko tračnica. Udario sam glavom u krov automobila. Skinuo sam šešir i poravnao ga.

— Je li vam ikad palo na pamet da bi vaše gume dulje trajale da vozite sporije?

— Kimnula je.

— To mi je i muž neprestano ponavljao.

Na križanju skrene prema jugu u Monument i za sat vremena već smo se vozili po ravnim gradskim ulicama.

Parkirala je auto ispred dvokatnice od cigle.

— Čekajte me ovdje, Cowboyu! — naredila mi je i izašla prije nego što sam mogao skočiti i otvoriti joj vrata.

Navukao sam šešir na oči, ne bih li malo odrijemao.

Vratila se za sat. Doimala se vrlo potištenom. Pomogao sam joj da uđe u auto. Šutjela je.

— Kako se osjećate, gospodo? — pitao sam je kad sam se vratio u auto.

— Odlično, Cowboyu — odgovorila mi je, premda je izgledala vrlo loše. Prešla je prstima preko očiju i obrisala suze, pa se pokušala nasmiješiti. — Oprostite! Zapalite motor, molim vas!

— Gospodo Lacey, vi imate prijatelja u gradu. Odmorite se noćas kod njih, a sutra se možemo vratiti kući. Uskoro će mrak, a vi ste umorni.

— Ne noćas. Samo ne noćas. Noćas želim spavati pod svojim krovom — kazala mi je i tužno se nasmiješila.

U sumrak smo izbili na otvorenu cestu.

— A zašto ste uopće danas išli u grad?

Pogledala me kao da me prvi put vidi.

— Jutros je došao neki momak na motociklu. Donio mi je poruku mog odvjetnika da mu se još danas javim. Poveselila sam se da ima za mene dobre vijesti i pohitala u grad. Moj odvjetnik — nastavila je — bio je i odvjetnik moga oca, pa pokušava na sve načine da mi pomogne. Stoka je založena, dajako. I to nekoliko puta. Stoga sam mu rekla da sam spremna založiti i zemlju, samo da isplatim dugove. Bez stoke ranč ne vrijedi mnogo, a da bih kupila novo stado i počela sve iznova, trebala bi mi hrpa novca. Svejedno, uz pad cijena stoke nadala sam se da ću nekako sačuvati djedovinu. Banka ne može... ili neće... da mi sad odobri zajam. Neka... osoba — izgovorila je tu riječ s prezirom — svojata moju zemlju. Još mi je samo to trebalo. Banka mi ne može dati zajam na nesigurno vlasništvo — rekla je i rasplakala se.

Zaustavila je auto uz rub ceste i plakala. Šutio sam. Ostatak puta proveli smo zadubljeni u misli.

* * *

Ja sam se još nekoliko dana bavio junicama koje su se prvi

put telile. Gospođa Lacey više nije ni riječju spominjala po-pravak žičane ograde. Životinje ne možete ostaviti da bespo-moćno pate, a ogradu neka po-pravi novi vlasnik ako hoće.

Za vrijeme večere dala mi je šest novčića od dvadeset i pet centi i ja sam ih spremio u džep.

— Mislim da mogu odahnuti koji dan, gospodo. Junica su se već gotovo sve otelile.

— Dobro — složila se prilično ravnodušno.

— Želite li da vam nešto do-nesem iz grada?

Potresla je glavom.

— Hoćete li se uopće vrati-li?

— Da, ako vi to želite.

Trenutak je oklijevala stisnu-tih usana, a potom mi je odluč-no kimnula.

— Gospodo Lacey, dopustite mi da vam nešto kažem.

Podigla je glavu i čekala.

— Ja već deset godina čuvam tuđe krave. Katkad sam zaradio koji dolar, a katkad sam radio samo za koru kruha. Vidite i sa-mi da sve što imam mogu poni-jeti na konju. Imam i nešto ušte-devine, doduše. Dovoljno je da radim za stan i hranu. Od vas više ne mogu uzimati novac. Ako ne pristajete na moje uvje-te, ostavit ću ranč i odseliti se u grad.

Kimnula je bez riječi u znak pristanka, ali me nije pogleda-la. Tih je dana njezin ponos bio povrijeđen.

— Hvala, gospodo! Osjećam se bolje. Laku noć! Odlazim u zoru, pa me nemojte čekati na doručku. Do viđenja! Vratit ću se za nekoliko dana.

— Laku noć, Cowboyu!

U grad sam ujahao oko deset sati ujutro idućeg dana. Otišao sam ravno u gostionicu gdje je radila Linda. Gostionica je bila puna svijeta, ali Lindu nisam vi-dio. Zaključio sam da ima slo-bodan dan.

Poslije doručka sam odnio radnu košulju i hlače u praoni-cu, šetkao gradom i obilazio tr-govine do dva sata poslije pod-ne. Kad sam se vratio u gosti-onicu, Linde još nije bilo. Upra-vo sam krenuo prema izlazu, kad je u gostionicu ušao Abe-lard. Nasmiješio mi se i pružio mi ruku.

— Jeste li upravo došli ili od-lazite, gospodine Russele?

— Upravo sam stigao. Došao sam da vidim gospođicu Lindu Matson, ali mi se čini da ona danas ne radi.

— Nisam je vidio već nekoli-ko dana — odgovori Abelard i pozove me da s njim objedujem.

— Uživam u društvu ljudi koje ne zanima koliko imam novca u novčaniku.

— Ako budem šutio za vrije-me ručka, gospodine Abelarde, to onda znači da vam smišljam podvalu kako da se domognem vašeg novca — rekoh u šali.

Zabacio je glavu i prasnuo u smijeh.

— Ne vjerujem vam, Cow-boyu. Smijem li vas tako zva-ti?

— Kako ne. Svi me prijatelji tako zovu.

— Odlično. A vi mene zovite Curtis, jer tako mene zovu pri-jatelji.

Kako je već bilo kasno za objed, gostionica je bila polu-prazna, pa smo lako našli slo-bodan stol. Posluživala nas je neka nova konobarica.

– Nisam vas vidio već nekoliko dana, Cowboyu – reče Abelard pošto je naručio jelo za obojicu.

– Imao sam posla na ranču istočno od grada.

– Posla koji odgovara vašem imenu?

– Točno ste pogodili.

– Vi onda poznajete ove krajeve?

– Potresao sam glavom.

– Baš i ne poznajem. Stigao sam tek nedavno, ali ovdje mi se neobično sviđa.

– Zašto? – upitao me, a ja sam osjetio po njegovu glasu da me to ne pita bez razloga, pa sam mu, dok smo jeli, potanko objasnio što mislim o ovdašnjoj zemlji, pašnjacima i vodi.

– Odakle sve to znate, a rekli ste mi da ste tek nedavno došli u ove krajeve? – začudio se Abelard.

– Pa došao sam prije dva tjedna.

– A ja sam unajmio stručnjake da nekoliko mjeseci ispituju zemljište, pa mi nisu dali izvještaj ni upol' toliko iscrpan. Kako vam je to uspjelo?

– Hodam uokolo, pa sve vidim i čujem. K tome, želio bih ovdje uzgajati vlastitu stoku. Zbog toga sam zapravo i došao ovamo. Ne želim biti kauboj cijelog života i raditi za druge.

Kimnuo je s mnogo razumijevanja.

– Kad sam bio mlad – počeo je – bio sam službenik banke. Tada sam odlučio da neću cijeli život provesti prebrojavajući tuđi novac. Uzeo sam zajam na plaću i kupio stado goveda. Kad je zbog velike studeni bila smanjena ponuda, porasle su cijene, pa sam prodao stado.

Dobro sam zaradio. Otplatio sam zajam, ostavio posao u banci i više se nikada nisam osvrnuo za sobom.

Ja to nisam dobro razumio, ali sam shvatio što mi je Abelard htio reći i što to znači. On je znao kamo ja želim stići, jer je i sam prešao taj put.

– Hoćete li još koji dan ostati u gradu? – zanimalo ga je.

– Ne znam. Čini mi se da Linda nije više u gradu. Možda ću se vratiti na ranč još večeras.

Propitat ćemo se za nju. Možda će se sutra pojaviti – rekao je i rukom pozvao konobaricu.

– Zna li možda hoće li gospodica Matson doći danas ili sutra na posao? – upitao je konobaricu kad je prišla našem stolu.

– Ja vam to ne bih znala reći. Gazda kaže da je bila ovdje neki dan s modricama na licu, sva zgrbljena kao da je pretučena. Nije rekla kada će se vratiti – objasnila nam je, gledajući nas pomalo sumnjičavo.

Obuzela me srdžba kad sam to čuo.

– Je li vam rekla što se zapravo dogodilo i tko ju je premlatio? – upitao je Abelard.

Djevojka potrese glavom.

– Nisam s njom razgovarala. Razgovarala je s gazdom.

– Pozovite nam onda gazdu! – naredio je Abelard konobarici.

Došao je gazda, ali i on nije znao kazati što se dogodilo Lindi Matson.

– Čini mi se da obojica sumnjamo na istu osobu – napomenuo sam kad smo ponovo ostali sami.

– Ali u to nismo sigurni.
– Ja sam siguran. Trebalo je da toga gada sredim jednom za sva vremena – procijedio sam kroz zube.

– Ne, zaboga! To je protiv zakona, Cowboyu! – podsjetio me Abelard.

– Zakon se obično pojavi prekasno.

– Svejedno, nama ostaje samo sumnja. Ja ću o tome ipak razgovarati s Tylerom. Ili ću ga nekako navesti da mi se on sam povjeri.

– Potražimo ga onda odmah! – dometnuh nestrpljivo.

– U ovo doba dana on je obično kod Joycea.

Abelard je platio objed i ostavio veliku napojnicu konobarici. Nije čudno, pomislio sam, što se konobari i konobarice sjate oko njega čim ga vide.

U Joyceovoj ilegalnoj prodavaonici prije nekoliko večeri našao sam Abelarda, ali Tylera tamo još nije bilo. A ni Lonahana.

– Samo što nisu stigli. Pričekat ćemo ih. Što želite popiti dok ih čekamo? – upitao me Abelard.

Premda inače ne pijem, u tom sam trenutku bio toliko srdit da sam zaboravio na oprez. Mislio sam čak da će me jedna čašica smiriti.

Donijeli su nam bocu najpitkijeg viskija koji sam ikada dotad okusio. Poslije prve čaše iskapio sam još jednu, pa još jednu.

Uskoro su mi se uši zažarile, ali se još nisam osjećao pijanim, već smirenim, blaženim, samopouzdanim i pametnim.

Neki je čovjek stao ispred mene. Ne sjećam se da sam ga vi-

dio kad je ušao. Nisam čak ni čuo kad ga je Curtis Abelard pozdravio. Oni su upravo u tom času nešto živo raspravljali.

Čovjek ispred mene bijaše Henry Lonahan i u tom času u meni je zakipjela slijepa mržnja.

Lonahan je stajao ispred stolice na kojoj sam sjedio. Kopča njegova opasača bila je točno u ravnini mog nosa. U tom sam času odlučio da ga golim šakama savnim sa zemljom.

VII

Prema riječima Curtisa Abelarda, mogao sam i lošije proći. Ja se ničega nisam sjećao, ali su mi rekli da sam bio bolji u prvom dijelu tučnjave, dok se moj protivnik još nije snašao i zamahnuo desnicom.

Sjećam se ipak da sam se probudio u tuđem krevetu u sobi u kojoj nikada prije nisam bio. I nisam se baš najbolje osjećao.

– Živ je – izustio je netko ispod glasa.

Sjeo sam i povraćao.

Zapiljio sam se u sjenu ispred sebe, a onda sam razabrao da je to Abelard.

– Ispao sam budala – rekao sam, a on se nasmijao.

– Pa ne bih rekao da ste se baš proslavili, ali dobro ste prošli. Hoćete li čašicu viskija?

– A, ne, hvala! Zar niste opazili da ne podnosim piće? Nikada ga nisam mogao podnijeti. Odmah se opijem.

– Da, da, opazio sam – složio se i jedva se svladavao da ne prasne u smijeh.

– Prebio me.

– Reklo bi se.

Već sam se bio dovoljno osvijestio da vidim u kakvom sam jadnom stanju, pa sam mu se ispričao.

— Pošto sam bio naredio da vas odnesu ovamo — nastavio je uz smiješak — ostao sam da porazgovaram riječ — dvije s Tylerom i Lonahanom. Mislili su da im želim reći kako ste vi krivo zaključili ono o Lonahanu i gospodici Matson. Nisu ni okom trepnuli kad sam spomenuo tjezino ime. Lonahan je, sve poricao. Čudite li se tome?

— Ni najmanje — rekoh uz uzdah — jer sam se ja prenaglio. Oprostite!

— Ah — odmahnuo je rukom — pustimo sad to. Nego, smijem li vas upitati nešto?

— Pitajte. Zašto ne?

— Imate li drugo odijelo da se presvučete?

— Na sreću, imam. U praonici je rublja.

— Gdje?

— Pokraj gostionice, nasuprot benzinskoj crpki.

— Ja ću vam ga donijeti. Ku-paonica je u hodniku, zadnja vrata lijevo. U ormaru imate kućni ogrtač i papuče.

— Hvala vam! — rekoh.

Moja je odjeća bila odviše prljava da je stavim na krevet, pa sam je bacio na hrpu iza vrata.

* * *

— Nadam se da se više nikada nećete tako ponijeti — obratio mi se Curtis Abelard za ručkom, jer je već bilo prekasno za doručak kad smo ušli u gostionicu.

— Ne, sigurno neću. Stidim se što sam se osramotio i ispao budala.

— Tako je najbolje, jer nam upravo stiže društvo.

Tyler i njegova sjena Lonahan prišli su našem stolu kao da se sinoć ništa nije dogodilo. Tyler se čak sa mnom rukovao i nazvao me po imenu. Lonahan me samo hladno odmjerio.

— Čuo sam da ste se jučer prenagli, gospodine Russelle — rekao je Tyler.

— Bio sam pijan. Žao mi je — pristojno sam se ispričao.

Bilo mi je doista žao što sam bio pijan. Da sam bio trijezan, Lonahan bi dobio svoje.

— Prihvaćamo vašu ispriku — veselo će Tyler i strogo pogleda Lonahana.

Lonahan je nešto promrmljao što je trebalo potvrditi da i on prihvaća ispriku. Vrlo pristojno od njega, pomislih.

— I sada je sve zaboravljeno — dometnuo je Curtis uz smijeh.

Kad sam ga pogledao, namignuo mi je. Ni on nije nasjeo tim gadovima.

— Drago mi je što sam vas našao ovdje, Curtise — reče Tyler kad smo počeli jesti — jer sam... hm... još jučer htio s vama o tome razgovarati, ali to onda nije bilo prikladno — napomenuo je i nasmijao se, ali njegov mi se smijeh učinio neiskrenim. — Dobio sam vijesti iz Denvera, vrlo povjerljive — nastavio je uz glupo smijuljenje — voljan sam da vam ih saopćim. Želio bih da se napokon nago-dimo.

— Znam. O tome smo već razgovarali.

Ako je Abelard i htio znati što mu to Tyler želi reći, nije to pokazao.

— Vaše informacije o vrijednosti zemlje više ne vrijede ni pišljiva boba. Tužitelj traži putem suda velik dio toga posjeda. To će izbiti u javnost tek za koji dan. Mislio sam da vas to zanima.

— Hvala vam na obavijesti, Mele — reče suho Abelard.

— Tužitelj je spreman da potpiše izjavu da se odriče svoga dijela u vašu korist, Curtise. Budući da proces još nije završen, mislim da bismo mu morali dati neki predujam. Predlažem, podjednako.

Abelard se zamislio. Tako se meni barem činilo. Kiselo se osmijehnuo Tyleru.

— Još ćemo o tome razgovarati, Mele.

— Da, Curtise. Znam da želite provjeriti ovo što sam vam kazao. Ako imate veze... Ha, tko sam ja da vam dajem savjete?! Ta vi znate kamo se morate obratiti i kada. Tamo će vam reći i ime tužitelja.

Abelard se samo smješкао. Rukovao se s Tylerom, zahvalio mu, naklonio se Lonahanu i mi odosmo pošto smo platili naše jelo.

— Tylera je njegova lakomost zaslijepila — napomenuo je Abelard kad smo izašli na ulicu.

— Ja se u to baš ne razumijem, ali znam otprilike o čemu je riječ. Ako tužitelj povuče zahtjev na ranč Whiskey u vašu korist, vi ga možete otkupiti i bez držbe. No ima tu još nešto što mi nije posve jasno.

— Prebistri ste vi za kauboja, Cowboyu. Ponekad me doista zapanjite domišljatošću. Vidite, Tyler misli da sam i ja lakomac

kao on i da ću nepromišljeno s njim sklopiti pogodbu.

— Sada ste me posve zbunili.

— Sve je vrlo jednostavno. Potraživanje je lažno, čakako. To će se najvjerojatnije na kraju i dokazati, ali parnica može dugo potrajati.

Ranč XXX neće tako dugo izdržati i objavit će u međuvremenu stečaj. Tada će biti prodan na dražbi. A ako se tužitelj potraživanja odrekne u moju korist, ja prvi imam pravo da ga kupim na dražbi. Tužitelj će se lako naći za nekoliko stotina dolara. Što se tiče odvjetnika, njih ima koliko hoćeš za koju stotinu dolara honorara, pa tako cjelokupan izdatak Tylera neće stajati više od pet stotina dolara.

Pristanem li da se uortačim s Tylerom, to će nas obojicu stajati, recimo po njegovu proračunu, deset tisuća dolara, podijeljeno na dva jednaka dijela. Međutim, Tyler će moj dio strpati u svoj džep, jer je on već potkupio tužitelja, kako rekoh, kojom stotinom dolara.

— Odakle to znate? — upitao sam ga zadivljeno.

— Iz iskustva. Kad je došao sa mnom pregovarati, računao je samo na četvrtinu dobiti. Poslije se ponadao polovici. Uz to, dosjetio se jadu čim sam mu rekao da bi dobar i odlučan upravitelj mogao spasiti ranč XXX uz pomoć poduzetna bankara i lukava odvjetnika. Bankar bi dao pozajmicu, dok bi odvjetnik isposlovaio odgodu parnice. Odvjetnici su stručnjaci za takve stvari. Jednostavno, zar ne? Ja sam mu to samo spomenuo, a on se dao na posao — objasnio mi je Abelard i slegnuo ramenima.

ma. – Treći razlog – nastavio je smiješeći se – zbog kojeg ne mogu prihvatiti Tylerov prijedlog jest taj što imam gorko iskustvo s takvom vrstom profesionalnih varalica kao što je on.

– A kako ste ih nadmudrili? – zanimalo me.

– Ponekad se na njih nisam osvrtao. Često sam ja njih namagarčio. A to radim s užitkom čim mi se pruži prilika.

VIII

Oprostite sam se od Abelarda pred večer toga dana i odjahao prema ranču Whiskey. Monumenta mi je već bilo navrh glave. Zgadili su mi se tamošnji ljudi koje je pohlepa za novcem učinila podlacima.

Noć sam prespavao zgrčen u travi. Probudio sam se u cik zore, promrzao i zgrčen, ali sam mogao nastaviti jahanje.

Čim sam stigao na ranč, uronio sam glavu u korito puno vode i pošao u potragu za doručkom. Umirao sam od gladi.

Kuća je bila još u tami. Doimala se ček napuštenom. U nekoj se drugoj prilici ne bih usudio uznemiravati gazdaricu, ali toga sam jutra žudio za šalicom tople kave.

Ušao sam u kihinju. Spoticao sam se o stolice dok nisam našao zidnu svjetiljku. Stol je bio pokriven prljavim posudom. Pokupio sam ga i stavio u sudoper.

Nisam to radio tiho. Zapravo sam se nadao da će buka probuditi gospođu Lacey i da će mi, kad joj se ispričam što sam je probudio, dati doručak.

Nije se pojavila, pa sam odlučio da sam skuham kavu.

Štednjak već dugo nije bio čist, a ja za to nisam bio raspoložen. Bilo je nešto nacijepanih drva i suhih grančica. Razgrnuo sam pepeo i potpalio vatru, koja se začas rasplamsala i ugodno zapucketala, ali gospođa Lacey se još nije pojavila.

Kad sam skuham kavu, palo mi je na pamet da joj odnesem šalicu kave u njezinu sobu. Žalio sam zapravo sam sebe i želio sam da se nekome izjadam kako sam se osramotio prošle noći.

Našao sam lončić, ali se nisam mogao sjetiti pije li ona kavu s mlijekom ili sa šećerom. Odlučio sam da joj odnesem crnu kavu.

Osim kuhinje ja ni u jednu drugu sobu još nisam bio zakoračio, ali već se razdanilo, pa sam mislio da ću se lako snaći.

Lončićem vrele kave pošao sam gospođi Lacey pokazati koliko sam zapostavljen u njezinoj kući.

Iz kuhinje se ulazilo u predsoblje. Tu su bile i stube za kat. Koliko sam mogao vidjeti, pokućstvo je bilo lijepo, premda starinsko. Vrata su vodila i na lijevu i na desnu stranu. Peo sam se stubama, ne obazirajući se mnogo na njihovo škripanje.

Na katu su bile četiri sobe. Zavirio sam u sve četiri. Glavna spavaonica bila je lijepo namještena, s dva velika ormara. U jednom suknje, haljine i kostimi, a u drugom muška odijela, cipele, šeširi. Pretpostavljao sam da su to odijela odbjeglog muža Jacka Laceyja.

Gazdarici još ni traga ni glasa.

Pomislio sam da je pošla nekome u posjet, a meni zaboravi-

la ostaviti poruku. No, s druge strane, od toga časa više nisam bio nego znatiželjan nego i zabrinut.

Srknuo sam gutljaj kave iz njezina lončića i odlučio da pretražim cijelu kuću dok je ne pronađem.

U prizemlju se s jedne strane kuće protezala dnevna soba, ali bila je više nalik na knjižnicu, sa starinskim stolom u sredini. Prošao sam tuda, diveći se knjigama na policama.

Zadnja prostorija u kući, u koju se ulazilo iz knjižnice, bijaše neka vrsta radne sobe. Nasuprot vratima bio je kamin, a na zidovima punjene životinjske glave s dugim i razgranatim rogovima i staro oružje. Točno u sredini iznad kamina visila je stara, prekrasna kubura optočena srebrom. Uz zid do kamina bio je kauč. Kubura me tako zaokupila da sam kao očaran pošao ravno prema njoj. Ali nisam je dospio ni dotaknuti.

Kad sam došao do kauča, opazio sam na njemu ispruženog gospodu Lacey.

Kleknuo sam uz nju i promatrao je iz blizine. Mislio sam da spava, unatoč mom lupanju u kuhinji, ali nije spavala. Ležala je ispružena na leđima kao na odru. Odjevena kao da se spremila za odlazak u grad. Ruke je položila preko prsa. Kosa joj je bila uredno počesljana, pričvršćena češljevima i ukosnicama.

Njezino mi je lice privuklo pažnju. Prije, svaki put kad bih je pogledao, učinila mi se ljepuškastom, ali ne i posebnom. Sada je izgledala doista lijepo. Pomislio sam da je to stoga što njezino lice više nije bilo nape-

Nisam na njoj vidio tragove nasilja, pa sam zaključio da je željela umrijeti. Šteta tako mlade i lijepe žene.

Ispružio sam ruku da joj dodirnem čelo. Htio sam da se tako oprostim od nje i kažem joj koliko mi je žao.

Koža joj je još bila topla!

Nigdje zrcala u blizini da utvrdim diše li još, pa sam se nadvio sasvim do njezinih usana. Nisam baš bio siguran, ali mi se učinilo da joj osjećam dah. Naslinio sam zatim vrhove prstiju i stavio joj ih na usta. Još nisam bio siguran. Ako je disala, disala je vrlo slabo.

Haljina joj je bila zakopčana visoko pod vratom. Otkopčao sam joj ovratnik i položio prste na vrat. Pod mekom i glatkom kožom osjetio sam slabašne, ali postojeće otkucaje bila. Još je bila živa.

Podvio sam ruku pod njezina ramena i odigao je u sjedeći položaj. Najprije sam joj htio dati kavu, ali se nisam mogao sjetiti gdje sam stavio šalicu. Nisam je htio ostaviti samu, pa sam je uzeo u naručje i odnio u kuhinju.

Položio sam je na stolicu u kojoj je sjedila kao krpena lutka dok sam točio kavu u šalicu. Otvorio sam joj usta i ulio kavu, koja se uglavnom prolila.

— Pijte, gospodo, pijte, molim vas! — zavapio sam i ponovo joj ulio kave u usta.

Tada je progutala sve što sam joj dao. Donio sam još kave. Popila je još pol šalice, a ja sam je i dalje silio da pije dok se nije zakašljala i potresla glavom.

— Prevruća je — reče slabim glasom.

Nasmiješio sam se od radosti što se osvijestila.

— Da, gospodo, prevruća je. Dobro, dobro je to — govorio sam veselo, odložio šalicu i podigao je na noge.

Nisam znao što je popila, ali sam mislio da je najbolje ako s njom postupim kao s pijancem. Šetkao sam se s njom po kuhinji.

Kad je ispila gotovo cijeli lonac kave i kad sam se i ja već umorio, ona je živnula. Počela se buniti što je mučim, pa sam joj dopustio da sjedne.

— Zaboga, gospodo, što ste to učinili? — upitao sam je kad sam je posjeo na stolac.

Umjesto odgovora zatražila je još kave.

— Odmah, gospodo, odmah! — odgovorio sam poslušno.

Vatra se u štednjaku u međuvremenu ugasila. Lonac je ostao prazan. Počeo sam sve iznova. Priredio sam i doručak.

Kad je jelo bilo gotovo, nisam je pitao hoće li jesti sa mnom. Stavio sam jelo pred nju i bio sam spreman na svađu ako mi kaže da neće jesti.

Gledao sam je pažljivo dok je jela. Na silu je ipak sve pojela.

— Zašto ste učinili tu glupost, gospodo? — upitao sam je.

Pogledala me kao da me prvi put vidi.

— Kakvo glupo pitanje, Cowboy — odvrtila je.

— Žena vaših godina ima još za što živjeti. Budućnost je pred vama. Barem nada da ćete možda jednoga dana vratiti milo za drago onima koji su vas uvrijedili i ponizili. Je li vam to ikada palo na pamet, gospodo Lacey? Pa da vas pogodi i ono

najgore, još se možete nadati da ćete pronaći svog muža. Nagnuo sam se prema njoj i zagledao joj se ravno u oči. — A što biste učinili da ga sutra sretnete na ulici? Što biste učinili da vam bane na vrata u namjeri da vam oduzme i ono što vam je još ostalo, gospodo?

Možda moj način liječenja i nije bio dobar, ali ja drugi nisam znao, pa sam pomislio da vrijedi pokušati. Jer smatrao sam da gospođa Lacey ima dovoljno razloga da se osveti Jacku Laceyju i da joj ta mržnja može dati volju za život.

A ona je moje pitanje uzela vrlo ozbiljno. Nije mi odbrusila razdraženo, nego je dobro promislila prije nego što je odgovorila.

— Mislim — rekla je potihom, poluzatvorenih očiju kao u bunilu — da bih ga ubila. Ne odmah. Najbolje bi bilo da ga netko drugi najprije dobro očerupa umjesto mene, tako da više nema kamo. I kad bih se tada mogla s njim naći nasamo, samo na trenutak... Oh, to bi bilo divno, Cowboyu. Doista divno.

Način na koji je to rekla i izraz u njezinim očima pomalo su me uplašili.

— Ja ću sada oprati posuđe, a onda ćemo poći zajedno u šetnju.

— Nije potrebno, jer ja...

— Molim vas, meni za volju, gospodo Lacey! Mislim da vam je svjež zrak i te kako potreban.

— Umorna sam. Preumorna za šetnju ili jahanje.

— Upregnut ću konja u dvokolicu. Vožnja će vam prijati i osvjježiti vas.

Pristala je. Njezine su misli hrlile na drugu stranu. Bio bih

se okladio u što hoćete da je razmišljala o svom susretu s Jackom Laceyjem u nekoj zatvorenoj prostoriji, u četiri oka. Bio sam siguran da nisam pogriješio što sam joj spomenuo njezina muža. Duboka mržnja može potaknuti volju za život.

Počeo sam pospremati stol i slagati posuđe u sudoper.

Gospoda Lacey nikada poslije toga nije pokušala da sakrije taj čin ili da hini da se nije dogodilo. Otvoreno je o tome pričala nekoliko dana. Mislim da je o tome tako otvoreno govorila zato što je bila sigurna da joj takvo nešto nikada više neće pasti na pamet.

Unatoč svemu, držala se dobro poslije toga. Samo je nekoliko puta spomenula Jacka Laceyja i što bi mu sve učinila da joj dopadne šaka. Shvatio sam da o tome mnogo razmišlja.

A i ja sam dosta razmišljao tih dana, posebno o Jacku Laceyju koji je nju doslovce ogulio do kože, o ljudima poput Mela Tylera koji su se bacali kao lešinari da ogledaju ono malo mesa što je još ostalo na kostima koje je za sobom ostavio Lacey poslije bogate gozbe. A i o svojim snovima kako da dodem do komadića dobre zemlje.

Želio sam zemlju kao ozebao sunce. Ali je nisam htio steći kao lešinar Tyler ili onaj gramzljivac Jack Lacey.

Poslije nekoliko dana razmišljanja ostao sam za stolom poslije večere i zamolio gospodu Lacey da o svemu sa mnom ozbiljno porazgovara.

– Dobro Cowboyu. Poslije svega što ste za mene učinili vjerujem vam.

– Hvala, to mi laska – rekoh ali moram vam ipak priznati da sam i ja ovamo došao kad sam čuo da je ranč Whiskey pred stečajem. Htio sam, i još to želim, da jeftino kupim nešto zemlje. No kad sam vidio što je zapravo posrijedi, nisam mogao iskoristiti vaš nepovoljni položaj i stoga vam pomažem koliko znam i mogu.

Kimnula je.

– Eto – nastavio sam – ja sam o tome ovako razmislio. Znam sve o potraživanjima vaših vjerovnika. Znam i to da su lažna. Doduše, to je teško dokazati, no to vas je zapravo i stjeralo u škripac. Da toga nema, vi biste založili ranč i došli do novca da isplatite dugove i ponovno stanete na noge. Nije li tako?

– Mislim da jest.

– A je li vam ikada palo na um da možete, ako skupite dovoljno novca za isplatu najvećeg duga za stoku, izdržati sve dok ne zastare tužbe protiv vas? Naime, i sam tužitelj zna da svoja potraživanja ne može dokazati i parnica će se vući po sudu do zastare. Čim mi jednom pokažete zube, pa on shvati da vi nećete lako popustiti, odustat će, umjesto da troši novac na skupe odvjetnike. Taj je čovjek podmukla varalica, ali nije glup.

– Ne, na to nisam mislila – priznala je i slegnula ramenima – no slažem se s vama da bi moglo biti tako kako pretpostavljate kad bih imala dovoljno gotovine da djelomično isplatim dug za rasplodna grla dok telad ne stasa za prodaju. Ali je nemam novac.

– Slušajte me strpljivo ^{2. 4. reč.} koh – još koji trenutak, gospo-
do. Jučer ste mi rekli – podsje-
tio sam je – da je vaš muž uzeo
trogodišnji zajam, založivši ot-
prilike šest tisuća grla stoke u
vrijednosti od sto pedeset tisuća
dolara. Ako ove godine isplatite
prvu ratu duga od pedeset tisu-
ća, onda vjerovnici nemaju dru-
gog izbora nego da čekaju is-
platu druge rate iduće godine.

– Da – potvrdila je – ali ja
nemam pedeset tisuća dolara.
Nemam ni šest tisuća grla sto-
ke. Jack je prodao junad. Ostalo
mi je možda četiri ili četiri i pol
tisuće najviše, ako računam i
teliće, koji ništa ne vrijede.

– Ali vrijedit će iduće godine.
Prema nedavno objavljenim ci-
jenama, goveda se plaćaju četr-
naest dolara za sto kilograma
žive vage.

– Plaćali su i petnaest kad
sam posljednji put bila u gradu
– ispravila me je gospoda La-
cey – ali nitko me ne može
spasiti.

– Međutim, rekli ste da hipo-
teka ne obuhvaća svu zemlju
ranča Whiskey. I ja sam to čuo
u gradu. A to je za vas važno.
Prvotni posjed vašeg djeda ne
može nikako biti pod hipote-
kom. To je imanje od nekoliko
tisuća jutara.

– Možda je i veće. Pravo prve
kupnje dobili su djed i baka. Ta-
ko se to nekada radilo. Na nji-
hovo je ime u zemljišne knjige
upisano tri tisuće i osamsto ju-
tara zemlje koja nije pod hipo-
tekom. Na tu bih zemlju mogla
otjerati stotinjak krava, kad bih
imala stotinjak krava koje nisu
založene.

– Točno, gospodo, ali ako je
vaš djed bio poput svih onih po-

sjednika stajog ^{7. 6. koya}, to je onda
njegova najbolja zemlja, najbo-
gatija vodom i pašnjacima. Zna-
či, i najvredniji dio zemlje na
ranču Whiskey.

– Dakako.

– Onda je taj dio zemlje bez
dugova, pa na njega možete do-
biti zajam.

– Hvala vam, Cowboyu! –
rekla mi je pošto je duboko uz-
dahnula. – Ali tko će mi dati
zajam od pedeset tisuća dolara
za tri tisuće i osamsto jutara
zemlje, pa i one najbolje? Zem-
lja se danas prodaje vrlo jefti-
no. Žao mi je i hvala vam što se
toliko brinete o meni.

Nasmiješio sam joj se i podi-
gao ruku kao da je želim zaus-
taviti.

– Saslušajte me do kraja,
molim vas! Prema onom što lju-
di danas misle o ranču Whi-
skey, mogli biste dobiti pozaj-
micu najviše u vrijednosti polo-
vice te zemlje. To je nešto više
do petanest tisuća dolara.

– Malo je to.

– Možda i nije tako malo ka-
ko vi mislite. Već ste spomenuli
da se junad plaća petnaest do-
lara za sto kilograma žive vage,
što je, recimo, trideset dolara po
grlu.

– Ja bih isplivala kad bih
imala stado od tisuću grla, ali
ja ga nemam! – podsjetila me.

– Gospodo, u Meksiku gove-
do od dvjesta i pedeset kilogra-
ma žive vage stoji samo deset
američkih dolara. Možda i ma-
nje, ako čovjek nađe dobru ve-
zu i spretnog nakupca.

Šutjela je i razmišljala, pa mi
je postavila dobro smišljeno pi-
tanje.

– Ako je tako, zašto onda svi
stočari ne pokušaju na taj na-

čin utrostručiti svoje glavnice?

— Odgovor je vrlo jednostavan. Prvo, u Meksiku je građanski rat.

— A drugo?

— To bi bilo protuzakonito, gospodo.

IX

Odvezla nas je u grad idućeg jutra. Vozila je kao mahnita, pa sam se sav ukočio od straha. Auto je zaustavila ispred banke. Ovaj put je pozvala i mene da uđem s njom.

Mjesto se doimalo otmjeno, kao i stari gospodin koji nas je primio. Gospođa Lacey nas je upoznala, a on je s njom postupao kao da je ona njegova najbogatija klijentica.

Pošto mu je rekla što želi, prepustila je meni da mu objasnim zašto joj treba zajam.

Bankar me pažljivo saslušao, a zatim probranim riječima izjavio da on ne preporuča tako riskantan i protuzakonit potez. Da, rekao je — potez.

Pročistio je malo grlo te se osmijehnuo. Ali ima i on svoje obaveze prema dioničarima banke. Hipoteka na ranč XXX bila bi dobar posao, bilo da se dug otplati na vrijeme s kamata, bilo da se ranč proda na dražbi.

On bi mogao odobriti pozajmicu u vrijednosti od 4,25 dolara po jutru, što je pola sadašnje cijene od 8,50 dolara za jutro. Ponovo je usne razvukao u osmijeh.

Gospođa Lacey je bila spremna da to prihvati, ali ja sam se umiješao:

— Gospođa će razmisliti o vašoj ponudi i javit će vam za dan-dva što je odlučila.

— Potpuno se slažem s vama, mladiću. Nije potrebno žuriti — složio se bankar.

Kad smo ponovo izašli na ulicu, gospođa Lacey me oštro pogledala.

— Što vam je to trebalo, Cowboy? Zar nismo ovamo došli radi novca, a i iznos je bio otprilike onoliki koliko smo očekivali da će nam ponuditi.

— Točno, gospodo, ali taj novac možemo dobiti od banke i idućeg tjedna. Zašto se onda ne bismo propitali možemo li negdje drugdje dobiti više?

— A gdje drugdje, molim vas lijepo? Moja obitelj uvijek je poslovala s tom bankom. Nitko drugi ne zna ništa o meni i o ranču.

— Nešto mi je palo na pamet u posljednjem trenutku.

— To sam mogla i misliti. A što to?

Pošto sam joj rekao što sam još namjeravao pokušati, namiješila mi se.

— Pa, zapravo, mi nemamo što izgubiti. Hoćete li da vas odvezem u Monument?

— Hvala, gospodo, radije bih sam otišao tamo.

— Kako hoćete — rekla je ravnodušno i slegnula ramenima.

Odvezla nas je kući. Ponovo je jurila po prašnim cestama. Stigli smo gotovo za ručak. Koliko god da mrzim automobile, moram priznati da se u njima brže i ugodnije putuje nego na konju.

Poslije ručka osedlao sam konja i odjahao u Monument.

Curtis je bio kod kuće i ja sam bio presretan što sam ga tamo zatekao.

Cowboju, koje vas dobro nosi? Udite, molim vas! Bit ćete moj gost. Konja ćete poslije odvesti u staju. Javit ću u kuhinju da imamo gosta na večeri – oduševljeno me dočekaao Abelard.

Čim se vratio iz kuhinje, započeli smo razgovor uz šalicu kave, jer sam odbio viski.

– Gospodine Abelarde, došao sam k vama da razgovaramo o poslu.

– Poslovna ponuda dakle, Cowboyu? – upitao me uz smijeh i odmah dodao: – Budući da dolazi od vas, rado ću vas saslušati. No upozoravam vas, otkad sam došao ovamo, svakodnevno me salijeću poslovnim ponudama.

– Zar naš prijatelj Tyler takoder? – upitah ga, smijući se zajedno s njim.

– I on i drugi. A sada da čujem što ste smislili.

Sve sam mu ispričao. Rekao sam mu i da je gospođa Lacey dobila ponudu od banke, a nisam spomenuo koliko.

– Vrlo zanimljivo. To je hipoteka na samo središte ranča, što će mi donijeti izvanrednu prednost u slučaju ako ne otplati dug, s obzirom na ostalih stotinu tisuća jutara toga ranča. A u slučaju isplate duga u ugovorenom roku ja ću zaraditi nešto na kamatama. Bude li banka držala hipoteku, oni će prodati samo tu najbolju zemlju po njenoj punoj vrijednosti, bez obzira na ostalu zemlju ranča i na stečajni postupak koji uključuje jeftiniju zemlju. Slažete li se, Cowboyu?

– Slažem se, gospodine. Vama će u slučaju nepodmirena duga mjenica dati prednost

pred drugima da kupite cijeli ranč Whiskey. S druge strane, isplati li gospođa Lacey dug u ugovorenom roku, omogućit ćete joj da izbjegne stečaj.

– Stoga ću joj i ja ponuditi zajam. Koliko predlažete, Cowboyu?

– Ne znam gospodine Abelarde. Ja radim za gospodu Lacey, a vi ste mi prijatelj. Znam samo koliko joj banka nudi.

– Lijepo rečeno, Cowboyu. A... hm... smijem li vas nešto upitati?

– Pitajte. Ja vam neću odgovoriti ako ne smijem.

– Pošteno – reče i pročisti grlo – jer vidite, zanima me, budući da se i vi nadate koristi od stečaja...

Prasnulo sam u smijeh i odmah dodao:

– Zašto onda pomažem gospodi Lacey? Zbog nekoliko razloga. Jedan je, da se mogu bez stida gledati u zrcalu dok se brijem. Drugi, što u Meksiku namjeravam za svoj novac kupiti nešto stoke i dognati je ovamo zajedno s njezinom. Ona će platiti putne troškove i goniče, pa ću i ja nešto zaraditi. Nadam se.

– A zašto to već niste učinili samo za sebe?

– Nemam dovoljno novca za toliko velik pothvat.

Kimnuo je u znak razumijevanja.

– Ja ću razmisliti o vašoj ponudi. Rekli ste tri tisuće i osamsto jutara?

– Da.

– Reći su vam poslije večere što sam odlučio.

– Ja vas onda ostavljam da u miru razmislite. Ako dopusti-

te, uzeo bih neku knjigu iz vaše knjižnice i čitao do večere.

— Samo izvolite, Cowboyu. I prije nego što zaboravim... hvala vam.

— Nema na čemu. Možda ćemo obojica od toga imati koristi.

— Vidjet ćemo se za večerom.

* * *

Smiješio sam se od zadovoljstva kad sam se vratio na ranč Whiskey idućeg jutra.

— Što je rekao? Molim vas, kažite mi! — gospoda Lacey kao da se i sama zaniijela mojim veselim raspoloženjem.

— Sutra ujutro idemo k njemu da potpišemo ugovor, gospodo.

— Što je rekao? Koliko nudi? Zar više nego banka? — pitala me sva ozarena.

Nasmijao sam se od srca. Nisam se više mogao susprezati.

— Banka vam je ponudila četiri dolara i dvadeset i pet centi po jutru, zar ne?

— Kimnula je.

— A moj vam prijatelj, gospodin Abelard nudi... pripremite se... pet dolara i sedamdeset i pet centi po jutru.

Kliknula je od veselja i pljesnula dlanovima.

— Oh, Cowboyu, pa to je divno! A koliko to onda iznosi?

— I to smo izračunali. Evo, pogledajte! — izvadio sam ceduljicu iz džepa na prsluku. — To iznosi točno — nasmijao sam se i držao je trenutak u neizvjesnosti — dvadeset tisuća osamsto i pedeset dolara. Za tu svotu, gospodo, u Meksiku možete kupiti veliko stado.

— Oh, Cowboyu! — okrenula se na peti kao zvrk i zaplesala

po kuhinji, a zatim klonula u stolicu.

— Gospodo Lacey, ne smijete zaboraviti da je ta pozajmica samo početak. Najgori dio posla još nas čeka. Treba otići u Meksiko, kupiti stado i prenesti ga preko granice. Ako nam to i uspije, onda za godinu dana treba ranč učiniti unosnim. Tek tada se možete veseliti. Ovaj zajem vam pruža samo jednu povoljnu priliku: da še izvučete iz teškoća.

Činilo se da mi baš nije uspjelo da je u to uvjerim.

Idućeg smo jutra otišli njezinim starim automobilom u grad. Gospodin Abelard nas je već čekao. Za pol sata svi su dokumenti bili potpisani i gospoda Lacey imala je u torbici bankovni ček na cijeli obećani iznos.

— Smijem li vam dati savjet, gospodo — upitao je Curtis Abelard dok smo pili crnu kavu i grickali prhke kolačiće.

— Štaviše i dva, gospodine Abelarde — odvrtila mu je, a po njezinu glasu sam zaključio da joj se Abelard sviđa.

— Hvala na povjerenju, gospodo — rekao je Curtis Abelard i nastavio: — Gospodin Russel mi je objasnio vaše planove, a ja imam iskustva u poslovima preko granice. Poznajem tamo neke trgovce i poslovne ljude. — Morate znati — nastavio je Abelard — da je Meksiko nemirna zemlja. Često nećete znati da li razgovarate s pristašama revolucije ili s pristašama vlade. Stoga morate biti vrlo oprezni pri sklapanju posla. I upozoravam vas, gospodo Lacey, ne oslanjajte se ni na jednu banku u toj zemlji. Moj

ček tamo nitko neće prihvatiti. Ako želite postići najbolju cijenu, morate im ponuditi zlatnike i srebrnjake, a ne novčanice. Također nemojte unovčiti moj ček ni u jednoj banci blizu granice. To bi pobudilo pretjeranu znatiželju i neželjenu pažnju – rekao je, ustao i izvadio oveću drvenu kutiju iz ladice pisaćeg stola. – Cowboyu, imate li revolver? – upitao me.

– Zaboga, ne – odvratio sam gotovo uplašeno.

– To sam i mislio. Ako gospođa Lacey promijeni moj ček u zlatnike, osjećat ću se mnogo bolje ako ga imate uza se – izvadio je iz kutije teški veliki vojnički revolver kalibra 45 i pružio mi ga zajedno s koricama i remenjem za nošenje ispod pazuha. – Jeste li već imali u rukama ovakav revolver?

Potresao sam glavom.

– To je vojnički revolver. Vrlo je pouzdan. Pogađa kao malj. Uvijek ga nosite sobom.

Obećao sam mu da se neću od njega odvajati. Odjednom sam shvatio svu ozbiljnost pothvata u koji sam se upustio.

Sudeći po izrazu lica gospođe Lacey, ni njoj nije bilo lakše unatoč čeku u torbici. Tiho i pomalo pokunjeno oprostili smo se od Abelarda.

X

– Gospodo Lacey, ja noćas nisam ni oka sklopio. Neprestano sam razmišljao o onome što nam je rekao gospodin Abelard – kazao sam joj za doručkom.

Stavila je pladanj sa šunkom i jajima na stol pred mene. Počela je bolje kuhati otkako je dobila zajam.

– Što vi to govorite, Cowboyu?

– Vidite, ti zlatnici, pa revolver, mislim da to nije za vas. Nikad se ne zna. Možda bi bilo najbolje da vi ostanete kod kuće.

Odmjerila me čudnim pogledom.

– Što je vama, čovječe? Zar mislite da bih je ovdje u Koloradu mogla strpljivo čekati dok vi u Meksiko nosite mojih dvadeset tisuća dolara u zlatu? – upitala me gotovo srditim glasom.

– Ako tako mislite, onda moj prijedlog doista zvuči nevjerovatno – rekao sam ponizno i pokušao se pri tome nasmejati. Znači da idemo zajedno? – usudio sam se upitati.

– Dakako da idemo zajedno – odbrusila je.

– Dobro. Ja ću vas onda smjestiti u neki hotel s ove strane granice. Naći ću trgovca i dovesti vam ga. Vi ćete ga isplatiti. Zatim ću ponovo otići preko granice, preuzimati stado i goniti ga u Sjedinjene Države.

– Ja ću platiti stado kad ga preuzmem, Cowboyu, pa makar to bilo u srcu Meksika. Idem sa stadom.

– Razumijem, gospodo – izustih.

Novac je njezin i ona može voditi poslove zaključih.

Spustio sam glavu i počeo jesti. Zašutio sam. A zapravo bi mi bilo mnogo lakše da se nisam morao brinuti još i o njoj.

Završio sam doručak i odgurnuo prazan tanjur.

– Upalit ću vam auto, ako hoćete, gospodo – rekoh pošto sam popio kavu.

– Molim vas!

U banci nas je dočekaao i pozdravio onaj otmjeni gospodin u godinama i uveo nas u svoj ured. Nijednom crtom lica nije pokazao da je razočaran što je gospođa Lacey odlučila da ne uzme zajam.

– Dakako da isplaćujemo čekove gospodina Abelarda i u zlatnicima ako hoćete, gospodo. Izvolite doći sutra ujutro.

Gospođu Lacey je opet obuzeo veselo raspoloženje. U mesnici je kupila pile da nam ga ispeče za večeru prije odlaska s ranča.

Večera je završila gorkim okusom. Dok sam se spremao da pođem u spavaonicu za kauboje, neki mladić pokucao je na kuhinjska vrata. Dojurio je iz Monumenta na motociklu. Donio je poruku za mene.

Otvorio sam je pred očima gospođe Lacey. Poruku mi je poslao Curtis Abelard.

»Dragi prijatelju!« čitao sam poruku naglas. »Nije mi drago što vam moram saopćiti neugodnu vijest i što vas moram ozbiljno upozoriti da se čuvate nevolje. Čini mi se da je Tyler nešto dočuo za vaše planove. Ja o tome nisam nikome rekao ni slova. Najvjerojatnije je moj sluga, koji je čuo naš razgovor, negdje nešto izlanuo o našem ugovoru. No sigurno je da je Lonahan nestao iz grada čim se to pročulo. Da sam na vašem mjestu, bio bih više nego oprezan dok ne završim taj posao za gospođu Lacey. Šaljem vam svoje najljepše želje za sretan put. Vratite se brzo. Vaš iskreni prijatelj.«

Pismo je bilo potpisano nečitim rukopisom, ali odmah se

vidjelo da ga je pisala školovana ruka.

Gospođa Lacey po izrazu mog lica vidjela da se dogodilo nešto vrlo neugodno. Zamolila me da joj kažem što je posrijedi. Budući da nije poznavala Tylera i Lonahana, morao sam joj sve potanko objasniti, jer je ona imala pravo da zna sve o Lonahanu. I koliko je opak čovjek i kolika nam opasnost od njega prijeti.

* * *

Osjećao sam se kao da sam progutao metlu u uskrobljenom ovratniku i kravati. Ali gospođa Lacey se zaintačila da to nosim. Revolver me žuljao ispod pazuha dok smo se vozili najprije u banku, a zatim s teškim kovčežićem punim zlatnika na kolodvor.

Dok je gospođa Lacey otišla da rezervira za nas cijeli odjeljak u vagonu, što se meni činilo nepotrebnim razbacivanjem novca – ali ona je tvrdila, ne bez razloga, da smo tako sigurniji – ja sam se ogledavao tražeći Lonahana. Ali njemu ni traga.

Vlak je kasnio samo šest minuta u polasku kad smo krenuli u Trinidad. Dodali su nam još jednu lokomotivu, da nas lakše izvuče do Ratona. U Santa Fe smo stigli u zoru. Tamo su sastavili novu kompoziciju, a oko podne je počelo dugo putovanje nizbrdo do El Pasa. Tamo smo stigli oko devet uvečer, nakon dan i pol vožnje iz Kolorada.

Noć smo prespavali u susjednim sobama spojenim vratima u hotelu »Paso del Norte«, a ujutro nas je taksi odvezao na kolodvor, odakle smo nastavili

putovanje prema zapadu uzduž granice.

Prošli smo kroz tisuće mjesta gdje smo mogli izaći iz vlaka i početi se propitavati za meksička goveda. Kako stado nismo namjeravali goniti sve do Kolorada, nismo morali ni pregledavati zemljište da bismo našli najlakši put natrag za veliko stado, pa smo mogli otići sve do Arizone, gdje je bio i najlakši put za prebacivanje goveda iz Meksika u Sjedinjene Države.

Gospođa Lacey je međutim odlučila da iz vlaka izađemo u Columbusu u Novom Meksiku, tik uz meksičku granicu. Ona je za to mjesto morala od nekoga čuti, jer drugog razloga nije imala da se tamo zaustavi.

Po stanici se vrzalo nekoliko mladića u konjičkim uniformama, ulaštenim čizmama, s plitkim šesirima široka oboda. Pripadali su odredu graničara, kako sam poslije doznao.

Oni s oficirskim oznakama su salutirali, pritrčali i pomogli gospođi Lacey da izađe iz vlaka, dok je obične vojnike zapalo da nose njezine kožnate torbe do hotela.

Mladim oficirima je uljudno zahvaljivala a vojnicima davala po novčić kad su unijeli sve njezine stvari u sobu.

Ništa čudno, pomislih. Ja sam mnogo puta čuo da su konjički oficiri elita naših vojnih snaga.

— Gospodo, da nismo možda pogriješili što smo se ovdje zaustavili? — upitao sam je čim su se vrata zatvorila za njezinim uniformiranim pratiocima.

— Zasigurno nismo. A zašto to pitate?

— Pa gradić je pun vojske, a ono što mi kanimo učiniti nije baš u skladu sa zakonom.

— Oh, to mi uopće nije palo na pamet. A ja sam već rekla poručniku Myersu i poručniku Schrunku da ovdje namjeravam ostati tjedan dana ili dulje. Sada bi bilo sumnjivo da odmah otputujemo.

— Doista ne treba da skrećemo na sebe pažnju.

— Oprostite mi — rekla je, ali nije se doimala razočarana.

Ta i njezin je muž bio konjički pitomac kad ga je upoznala. Ako je ludovala za udvaračima u kićenim uniformama, to je njezina stvar, samo da nam ta njezina ludost ne pokvari račune!

— Sad je gotovo. Morali ste biti oprezniji. Ako nas posluži sreća, valjda neće pomisliti da smo došli da im ispred nosa prokrijumčarimo stado.

— A vi to zovete krijumčarenjem, Cowboyu? Nisam na to mislila, ali čini mi se vrlo uzbudljivo — cvrkutala je blještavih očiju.

— Večeras ćete, gospodo, vi čuvati zlatnike. Ja odoh preko granice da izvidim situaciju.

— Oh, Cowboyu, molim vas, oprostite mi! Danas činim same gluposti. Prihvatila sam poziv da večeram s dvojicom mladih oficira.

Još i to, pomislih. Ali što sam joj mogao reći. Ovamo smo došli radi njezine budućnosti. Ako joj je više stalo do večere s momcima u ulaštenim čizmama i jahačim hlačama, to je njezina stvar. Meni ti gizdavi oficirčići nisu bili baš po volji.

— Razočarala sam vas, zar ne?

– Bogami jeste – priznao sam.

– Imate pravo. Oprostite mi, molim vas! Neću se s njima dugo zadržati. Mjesta koja vi tamo prijeko mislite običi otvorena su zacijelo dokasno u noć.

Kimnuo sam.

– Jeste li ponijeli revolver svoga oca? – upitao sam je, samo da promijenim predmet razgovora.

– U torbici je. Ne znam samo da li bih ikoga mogla iz njega pogoditi.

– Dok stvara buku, za vas je kao stvoren. Ovdje ćete biti dovoljno sigurni dok se ne vratim.

Kimnula je i pogledala me molećivim pogledom.

– Ako se ne protivite, ja bih sada malo prilegla. Putovanje me je umorilo.

– Dobro. Ja ću biti s druge strane vrata, ako me zatrebate.

Ostavio sam je da se odmori, a ja sam otišao u susjednu sobu, požalivši što nisam ponio knjigu da skratim vrijeme čitanjem. Ovako, čekalo me dosadno poslijepodne.

XI

S druge strane granice bilo je seoce potleušica, a nekoliko kilometara južnije grad Las Palomas. Neki Meksikanac odveza me tamo u staroj kočiji za pedeset centi.

Krčma u Las Palomasu do koje me dovezao Meksikanac, bijaše u polumraku, slabo osvijetljena petrolejkama. Ušavši u nju, uronio sam u duhanski dim i buku. Svatko je nastojao da nadglasa svoga susjeda. Svi su pili, pjevali i bučali. Ni po čemu se nije moglo zaključiti da je Meksiko u građanskom ratu.

Prišao sam šanku i podigao prst. Krčmar mi je natočio veliku čašu nekog pića nalik na pivo. Iskapio sam ga nadušak. Okus piva nije bio loš. Dao sam krčmaru dolara. Uzeo je petnaest centi, a sitniš mi vratio.

Osjećao sam se divno i nije mi smetalo što nikoga ne razumijem. Kad mi se stalo vrtjeti u glavi, izašao sam na svjež zrak. Sjeo sam na drvenu klupu ispred krčme.

Neki debeli Meksikanac izašao je poslije mene iz krčme. Prišao je klupi na kojoj sam sjedio i sjeo pokraj mene. Pogledao me i lice mu se razvuklo u srdačan osmijeh.

– Sami ste? – upitao me.

– Ja ne govorim španjolski – odvratio sam na engleskom. – Ali vi dobro govorite engleski.

– Radio sam dugo kod vas na sjeveru.

– Čime ste se bavili?

Slegnuo je ramenima i promrmljao nešto na španjolskom.

– A ja sam mislio da ste govedar – napomenuo sam.

– Dobar je to posao, ali nije za mene. Slaba je plaća. Tražite li vi goniče za svoje stado?

– Nemam ja još stado, ali rado bih ga kupio – brže-bolje sam iskoristio tu priliku.

– Ako vam treba sedlo, tu sam. Odličan sam sedlar – ponudio mi je svoje usluge.

– Hvala, imam sedlo – rekaoh razočarano.

– Jeftino prodajem, a odlična je izrada – uporno će Meksikanac.

– Ne, hvala, ne treba mi.
– Ako se predomislite, javite mi. Ja ću biti u krčmi – rekao je i ustao.

Pružio mi je ruku. Rukovali smo se. Naklonio mi se, pa se vratio u krčmu.

* * *

– Ništa?
– Ništa, gospodo. Razgovarao sam s nekim ljudima, ali uzalud. Sutra poslije podne otići ću ponovo prijeko – rekao sam joj pokunjeno za vrijeme doručka sutradan ujutro.

– Ja sam prihvatila poziv na ručak. Možete ići čim se vratim – rekla mi je pomalo drsko.

– Dobro, gospodo – ponizno sam odgovorio, ali nije mi bilo svejedno s kim se zabavlja, jer je bila udana. Doduše, njezin ju je muž napustio i još opljačkao prije toga. Sve sam to znao i predobro razumio, ali bio sam nekako razočaran njezinim oči-
jukanjem s oficirima.

– Što mislite, bi li bilo dobro da pohranimo zlatnike u hotel-sku blagajnu? – upitala me poslije doručka.

– I ja sam o tome razmišljao. Da sam u onom lijepom hotelu u El Pasu, odmah bih vam savjetovao da to učinite. Ali ovdje... ni u koga ovdje nemam mnogo povjerenja, ni u njih ni u njihove čelične blagajne. Znam da su toliko vješti da mogu otvoriti blagajnu kao vi i ja nezaključana vrata – odgovorio sam joj.

– Imate pravo. Zlatnike ćemo i dalje sami čuvati.

Kako sam ja morao čuvati zlatnike tek poslije podne, otišao sam u grad da potražim knjižaru. Htio sam kupiti knji-

gu, da imam što čitati dok sjedim u sobi čekajući da se vrati gospođa Lacey. Rekla je da poručnik Myers dolazi po nju u podne.

Knjižaru sam našao nekoliko kuća dalje niz ulicu, odmah iza ugla. Uz vrata je stajala polica s knjigama. Pažljivo sam ih ogledavao, da vidim hoće li mi koja zapeti za oko, kad u knjižaru uđe lijepo odjeven, mlad, vitak Meksikanac sa šeširom najšireg oboda što sam ga vidio. Čizme su mu bile visoke, ulaštene i skupe, s ostrim i dugačkim ostrugama kao u kauboja.

Ostavih knjigu gdje sam je i našao i krenuh prema njemu.

* * *

– O, da, govorim engleski. A govorite li vi španjolski?

– Na žalost, ne govorim – priznao sam bez uvijanja.

– Šteta. A što hoćete od mene? – upitao me pomalo uvrijeđeno, a meni se činilo da je to samo zato što ne govorim španjolski.

– Doimate se kao govedar, a ja bih rado kupio stado goveda, pa sam pomislio da mi možete pomoći.

Pogledao me prezirno.

– Ja krotim crne bikove za gauderiju. Vi nikada niste čuli za guarderiju, zar ne, gringo? – upitao me. – Ja sam charro – dodao je – a ne govedar. I ne želim imati posla s takvima kao što ste vi – odbrusio mi je i okrenuo mi leđa.

Mahnuo je rukom knjižaru, koji ga je očito poznavao.

Kad je vitki Meksikanac izašao, knjižar mi se nasmiješio i namignuo.

– Nemojte mu zamjeriti. Svi ovdje znaju da je naprasit. A vi

ste se propitivali za goveda, zar ne? Kupili biste meksičke krave?

Slegnuo sam ramenima.

— Kupio bih jeftine krave, to je sve.

— Znači, meksičke. No granica je zatvorena. To najviše šteti trgovini.

— Ja bih stado držao južnije od granice dok se goveda ne udebljaju i čekao bih da se granica otvori. Tada bih zaradio koji dolar — smislio sam odmah priču za njega.

— Nije loše smišljeno. Teško da biste tako izgubili uloženi novac. Dobar je to posao za čovjeka koji se ne boji rizika — rekao je i namignuo mi, pa sam znao da mi ne vjeruje ni rijeći.

— A možete li mi vi pomoći? — upitao sam ga.

Ponovo mi je namignuo.

— Pa možda bih i mogao ako dođete sutra ujutro. Moram se propitati.

— Doći ću, ako ne otputujem — rekao sam tobože nehajno, a on me odmjerio.

— Vidjet ćemo se sutra — pozdravio me i otišao za poslom.

— Kupili ste knjigu — reče gospoda Lacey kad sam se vratio u hotel.

— Aha. Gotovo sam našao i stado za vas — dometnuo sam.

Trgla se i pogledala me znatiželjno.

— Nemojte se još veseliti. Možda od toga neće biti ništa. Sutra ću vam moći više reći.

Kažite mi... — počela je, no prekinulo ju je kucanje na vratima.

— Gospodice Turnbull? — javio se poručnikov glas.

Pogledao sam je upitno, podigavši obrve.

— A, vi ste gospodica Turnbull? — upitao sam je, ali s prizvukom u glasu koji se razlikovao od poručnikova.

— Tako sam im se predstavila — šapnula mi je, a onda doviknula: — Samo trenutak, poručniče, pričekajte, molim vas!

— mahnula mi je rukom da odem iz njezine sobe. — Uzmite zlatnike, Cowboyu! Poslije ćete mi ispričati šta ste jutros učinili. Idite sada! Čekajte, zaboravili ste knjigu — ponovo je šaputala.

— Hvala — odvratio joj šapatom da me poručnik ne čuje. Zaželio sam da joj namignem, kao knjižar meni.

Odnio sam knjigu i njezine zlatnike u susjednu sobu.

XII

Gospoda Lacey, naime gospodica Turnbull za konjičke oficire, željela je poći sa mnom, ali netko je morao ostati i čuvati zlatnike. Tako sam idućeg jutra ponovo sam otišao u knjižaru.

U knjižari je posluživala neka žena.

— Vi ste došli na sastanak s mojim mužem? — upitala me pošto sam joj zaželio dobro jutro.

— Da. Očekivao sam vašeg muža — rekao sam bezbrižno, premda sam se bojao podvale. Možda ti ljudi misle da novac nosim sobom.

— Čeka vas kod kuće. Znaite li gdje je to?

Potresao sam glavom.

— Čeka vas u kuhinji. Udite kroz dvorišna vrata — rekla mi je pošto me uputila gdje je kuća.

Zahvalio sam joj i otišao. Kuća je bila malena i neugledna. Na poštanskom je sandučiću bilo ime Wyman. Ušao sam u dvorište i pokucao na stražnja vrata. Otvorio ih je knjižar Wyman. U kuhinji su sjedila dva Meksikanca, dobro odjevena.

— Gospodin Alvarez i gospodin Romero — obratio mi se na engleskom Wyman — drže stado uz granicu.

Obojica su mi se naklonila kad je Wyman spomenuo njihova imena.

— Sjednite, molim vas — nastavio je Wyman — gospodine...

— Russel — dodao sam brzo.

Alvarez mi se obratio na engleskom:

— Moj prijatelj, gospodin Wyman kaže da biste rado kupili goveda.

Kimnuo sam a Alvarez mi se nasmijeo.

— Oprostite, moj prijatelj Romero ne govori engleski — dodao je kao da se ispričava.

— Ne smeta. Ni ja ne govorim španjolski — pravio sam se duhovit.

— Što zapravo želite, gospodin Russele? — nastavio je poslovnim tonom Alvarez.

— Stado goveda — odvratioh kratko.

— Odgovaraju li vam junci dvogodišnjaci?

— Mogu biti i trogodišnjaci — rekoh velikodušno.

— Koliko grla?

— To ovisi o cijeni.

— Mi prodajemo grlo za dva deset dolara — reče Alvarez.

— Ni govora! To mi je preskupo.

Alvarez je očito čekao da dođam još koju riječ, ali meni se nije žurilo.

— Znate — počeo je poslije kraćeg razmišljanja — ovdje je vrlo teško unovčiti čekove.

— Ja plaćam u zlatu, a manji iznos u novčanicama — odgovorio sam a da nisam ni trepnuo.

O tome gospoda Lacey nije ništa znala. Novčanice sam dobio u njedrima.

Alvarez je živnuo. Wyman mu je nešto rekao na španjolskom, a on mu je žustro odgovorio, odmahnuvši rukom kao da tjera muhe. Iz cijelog njihova razgovora shvatio sam da je Wymanova dužnost bila da unovči čekove za dobru proviziju. Kako nisam plaćao čekovima, njegova je posrednička uloga postala suvišna. Ali mene se to nije ticalo.

Kad je prepirka utihnula, Wyman nije izgledao zadovoljno. Pokunjio se i zašutio.

— U zlatu, kažete? — upitao me Alvarez kao da ne vjeruje svojim ušima.

— I nešto u novčanicama — ponovio sam.

— Devet dolara za grlo — ponudio je novu cijenu.

— Šest i pol — rekao sam odlučno.

Alvarez je zastenjao i počeo psovati, miješajući engleski i španjolski, da bi na kraju predložio cijenu od osam dolara i sedamdeset-i pet centi.

Rekao dam mu da je to preskupo i da stado mora dognati u Las Palomas, da je odaberem grla koja mi odgovaraju.

— Nemoguće! Odlično je glumio.

Alvarez je pripadnik meksičkih ustanika, zaključio sam.

Nastavili smo se pogađati. Napokon se nagodismo da platim sedam dolara i sedamdeset i pet centi po grlu, a on će dotjerati tri tisuće i četiri stotine grla, od kojih ću ja izabrati najviše tri tisuće.

— A kako ćete mi platiti? —
zanimalo je Alvarez.

— Platit ćemo vam ovdje u Columbusu — kazao sam. — Moj ortak i ja naznačit ćemo vam točan broj grla koja ćemo odabrati. Vi ćete izbrojiti novac u banci u Columbusu i zaključati ga u torbu. Torbu ćemo pohraniti i trezor banke s uputom da se izda samo onda kad nas troje dođemo po nju. Nadam se da niste protiv našeg opreza.

— Dobro. Svidate mi se, gospodine Russele.

— A meni je drago što sam s vama ugovorio posao.

Tako smo Alvarez i ja postali prijatelji.

— Do viđenja, gospodo, i hvala vam, gospodine Wymane! — pozdravio sam ih.

— Vidjet ćemo se sutra — dodao je Alvarez.

* * *

Alvarez i Romero pokucali su na vrata moje hotelske sobe u dva sata poslije podne idućeg dana. Ja im još nisam bio otkrio da je moj ortak žena.

Ugovor je bio začas sklopljen. Ugovorili smo da ja mogu odabrati dvije tisuće osamsto i pedeset goveda po cijeni od sedam dolara i sedamdeset pet centi za grlo, od kojih će dvije tisuće i sedamsto biti plaćeno u zlatu, a sto i pedeset u novčanica. Tih sto i pedeset grla bih jahu moja.

Četiri dana poslije pohranjivanja novca u banku u Columbusu stado s goničima bit će spremno za put.

Pokucao sam na vrata susjedne sobe. Kad se na vratima pojavila gospoda Lacey, predstavio sam je Alvarezu i Romeru. Nisu bili iznenađeni što mi je ortak žena.

Uzeo sam teški kovčez sa zlatnicima i svi smo otišli u banku. Novac je bio izbrojen, ponovo složen u kovčez, a ono malo što je ostalo stalo je u torbicu gospode Lacey. I meni je ostalo samo toliko da sam to mogao staviti u džep hlača.

Alvarez je sjao od sreće kad je vidio hrpu zlatnika.

Rukovali smo se čim je kovčez bio zaključan u trezor banke. Izvadit će ga iz trezora samo u prisutnosti nas troje, premda je Alvarez mogao poslati i svog predstavnika. Tako je pisalo u ugovoru.

* * *

Skupiti goniče nije bilo teško. Za dva dolara dnevno i hranu izabrao sam one koji su mi odgovarali. Našao sam čak i kuhara. Neki je čovjek čak meni htio platiti da ga povedem, neki novinar, izvjestitelj čikaškog dnevnika. Ako novine za nas doznaju, doznat će i američki graničari, pomislio sam.

Gospoda Lacey bila je nervozna od prevelikog uzbuđenja. Rekao sam joj da čuva živce za prelazak granice na povratku sa stadom. Goniči su nas čekali ispred gradske konjušnice u Columbusu, gdje sam kupio i konje za gospodu Lacey i sebe.

Nismo odmah prešli granicu. Odjahali smo najprije prema is-

toku. Desetak kilometara daleko od Columbusa presrela su nas četiri Meksikanca. Doimali su se kao ustanici, s redenicama preko prsa.

S njima je bio i Romero. Predstavio nam je vođu grupe. Rekao je da se zove Julio. Naredio nam je da slijedimo Julija, koji će nas voditi dalje.

Skrenuli smo prema jugu i nekoliko trenutaka poslije toga prešli granicu: iz Novog Meksika u Meksiko.

XIII

Putem nam se prodružilo još dvadesetak ustanika. Skupilo ih se oko dvadeset i pet. To me podsjetilo da je Meksiko u građanskom ratu.

Jahali smo pustim predjelom. Putem nikoga nismo sreli, premda su sela bila oko nas. Presjekli smo nekoliko seoskih putova. Tu i tamo vidjeli smo malene posjede s kućom, dvorištem i bunarom. Vidio sam čak i obješeno rublje. Ali djeca se nisu igrala u dvorištima. Nijedna znatiželjna žena nije provirila kroz vrata da nas pogleda. Nijedan seljak nije došao do plota da nas upita kamo idemo.

Prvu smo noć proveli na nekom napuštenom posjedu. Gospodi Lacey i meni ponudili su da spavamo u kući. Ona je to odbila.

Naša se družina smjestila u dvorištu, uz vrtanu živicu. Gospoda Lacey je bila toliko umorna da je imala tamne podočnjake. Kad je sjahala, noge su joj klecnule, ali mi se nijednom riječi nije potužila.

Idućeg smo jutra krenuli dalje u cik zore. Oko podneva smo

stigli na mjesto gdje nas je čekalo stado.

— Održali smo riječ, kako vidite — rekao je ponosno Julio, pokazavši rukom na goveda.

— Hvala! — odvratila mu je gospoda Lacey.

— Mi poštujemo svoje prijatelje. Nadamo se da ćete ponovo doći da od nas kupite goveda — reče joj Julio.

— Možda — kazao sam mu. Čovjek je kod njih doista mogao jeftino kupiti stado. Ta su goveda ustanici zacijelo dobili od svojih pristaša.

Goveda su bila podjednake dobi i podjednake težine. Objahao sam stado. Dognali su nam gotovo četiri tisuće grla na izbor.

Gospoda Lacey i kuhar ulogorili su se uz potočić, a goniči i ja prionuli smo na posao. Julio nam je ustupio nekoliko svojih ljudi da nam pomognu odabrati goveda.

Do večeri smo odabrali dvije tisuće osamsto pedeset grla, koliko smo se i dogovorili s Alvarezom.

— Ako hoćete, moji će momci čuvati vaše stado i noćas — rekao je Julio — a vi se odmorite prije puta.

Zahvalio sam mu na velikodušnosti i pozvao ga da s nama večera, kako bih mu se nekako odužio.

Naša je družina te večeri rano prošla na spavanje.

* * *

Neki čovjek šapnuo mi je nešto uspaničeno na španjolskom. Iskočio sam hitro iz vreće za spavanje.

– Što je? Govoriš li engleski, čovječe? – upitao sam ga.

– Da – odgovorio je i zašutio.

– Govori onda! – viknuo sam.

– Idemo! Idemo brzo!

– Zašto?

Trudio se da mi nešto kaže, ali očito nije znao toliko engleski. Uto se pojavio i Julio i nešto rekao tom čovjeku, a on je otrčao.

– Moramo odmah oдавде. Moji su ljudi uz stado. Poslije ćemo se s njima sastati – rekao je Julio.

– Federalna vojska? – upitao sam.

Julio je samo bespomoćno raširio ruke i slegnuo ramenima.

– Konji nam nisu osedlani – rekoh.

– Moji su ih ljudi već osedlali.

– Dobro – kazao sam i počeo buditi momke.

Gospodu Lacey nježno sam probudio.

– Što je, Cowboyu?

– Požurite, inače ćemo loše završiti!

Kimnula je i odbacila pokrivače sa sebe. Zakopčala je žurino suknju i bluzu.

Kad su Juliovi momci bili spremni za pokret, dojahali su do nas.

– Držite se uz mene – naredio nam je Julio – i ne brinite se. Ja znam put. Pouzdajte se u konje i nemojte nas usporavati!

Podboli smo konje u galop uz visoko podbrežje. Meksikanci, opazio sam, jahali su oko nas i iza nas s puškama preko sedla.

* * *

U zoru smo bili najmanje petnaestak kilometara daleko od mjesta gdje smo logorovali prošle noći skriveni iza nekog brijeга.

– Kada ćemo oдавде i gdje je moje stado? – ispitala je gospoda Lacey našeg vodiča Julija.

– Čim budemo mogli. Sutra ćete biti kod stada – obećao joj je.

Njezino ga pitanje nije ni najmanje razljutilo. Popeo se na stijenu i pregledao krajolik. Domahnuto je svojim ljudima.

Dvojica su odmah skočila u selo i odjahala preko pustare s puškama u rukama.

– Spremite se! Uskoro polazimo – rekao nam je Julio.

Prvi se izviđač vratio za jedan sat. Kimnuo je nijemo Juliju. Drugi je došao pet minuta poslije prvog. Nešto je rekao Juliju na španjolskom.

– Opasnost je prošla. Idemo!

– naredio nam je Julio.

Jahao sam uz gospodu Lacey. Julio je dojahao do nas.

– Dobio sam vijesti da je vaše stado na sigurnom.

– A vaši ljudi?

– Jedan je poginuo.

Jahali smo prema jugozapadu. Prenoćili smo u nekoj uvali uz potok. Uvala je bila zelena, s prekrasnim razgranatim drvećem.

Idućeg jutra u uvalu je stiglo i naše stado.

– Stado će ovdje prenoćiti. Moramo ga napojiti i pustiti da se odmori – kazao je Julio.

– Noćas će moji goniči čuvati stado. Neka se vaši ljudi odmore – rekao sam odlučno Juliju.

Idućeg jutra, čim smo spremili stvari, otjerali smo stado prema sjeveru. Goniči su ostali s nama. Ostao je i Julio i njegovi borci.

Cetvrtog dana ujutro, poslije naporna jahanja, Julio nam je rekao da smo udaljeni dvadeset kilometara od granice Sjedinjenih Država.

— Našu ćemo granicu prijeći danas poslije podne. Pazite da ne podižete veliku prašinu, jer nas to može odati — opomenuo sam momke.

Gospođa Lacey me zbog toga nagradila osmijehom. Doimala se vrlo zabrinutom, a imala je za to i razloga. S ove strane granice svaki okršaj s vladinim vojnicima nije bio naša briga. Ali s one strane granice bila je naša vojska.

Ponovo smo tjerali stado prema sjeveru preko nenapučene zemlje. Propustio sam Juliju da nas vodi.

Objedovali smo u nekom šikarju. Nismo se usudili zapaliti vatru. Meksikanci su nas nahranili lepinjama sa sušenim mesom, koje su nosili u bisagama.

— Sada oprezno, momci! — upozorio sam goniče, a Julio im je to preveo.

— Još pet kilometara — podsjetio me Julio, nasmiješio mi se, iz bisaga izvukao smotak papira i pružio mi ga.

— Uz pozdrav od vaših prijatelja iz Columbusa — rekao mi je uz širok osmijeh.

Bio je to ugovor o kupoprodaji stada s potpisom rančera iz Arizone po imenu Victor Johnston. Pravo američko ime, pomislih. Dao mi je i veterinarsku potvrdu da je stado pregledano

i zdravo, s pečatima koji su jamčili ispravnost.

Ostao sam bez riječi, ugodno iznenađen. Ti su ljudi doista mislili na sve.

— Znaite, ja sam vas doista zadovolio. Čuvajte se! — rekao sam Juliju, a on mi se nasmiješio iskreno i prijateljski.

— Osjetio sam ja to. Čuvat ćemo se — odgovorio je i okrenuo konja.

— Čekajte! — povikao sam za njim.

Zaustavio je konja, okrenuo se prema meni i upitno me pogledao.

Podbo sam konja i dojahao do njega. Pružio sam mu ruku. Rukovali smo se kao prijatelji.

Pol sata poslije našeg rastanka bio je mrtav.

XIV

Napali su nas kilometar daleko od granice. Naši su čuvari jahali oko nas i štitili nas.

Kad je čuo prvi pucanj, Julio nam je dao znak da podbode-mo konje i u trku krenemo preko polja. On se nalazio na pol puta do mjesta odakle smo vidjeli oblačiće baruta kad ga je zrno pogodilo. Pao je kao gromom pogođen. Po njegovu padu zaključio sam da je bio mrtav prije nego što je glavom udario u zemlju.

Meksikanci su uzvraćali vatru, jašući što su brže mogli. Teško da su tako ikoga mogli pogoditi, ali stvarali su veliku buku i protivnika zasuli kišom olova.

Stado, uplašeno pucnjavom, jurnulo je prema zapadu, što dalje od poprišta.

A za stado i gospođu Lacey ja sam odgovarao, pa sam pohrlio

za govedima, dok je gospoda Lacey jahala pokraj mene.

— Nemojte zaustavljati stado! Pustite ga da se izmori i samo uspori — doviknuo sam goničima.

Momci su bili dobri i poslušali su, jer se iza njih još čulo puškanje, a svi smo željeli da odmaknemo što dalje.

Stado se napokon usporilo poslije nekoliko kilometara.

— Sada ih zaustavite! — naredio sam goničima i mahnio rukom, da razumiju što hoću.

Zastao sam i osvrnuo se da vidim što se zbiva iza nas.

— Čujete li ih još?

— Ne, gospodo — odgovorih i potresoh glavom.

— Znači li to da je borba završila?

— Ne znam ali čini mi se ipak da je gotovo.

— A tko je...?

— To bih i ja volio znati.

Dojahao je jedan gonič.

— Hoćemo li ovdje prenoćiti, Cowboyu?

— Zaboga, ne! Idemo do granice — odvratio sam.

Kimnuo je i odjahao da obavijesti ostale goniče.

Kad se prašina iza nas slegnula, učinilo mi se da vidim neko gibanje daleko iza nas.

— Gospodo Lacey, odjašite na čelo stada, molim vas! Ako se nešto dogodi, krenite prema granici. Razdvojimo li se, čekajte me u hotelu u Columbusu.

Kimnula je i poslušala me bez pogovora. Doimala se sa branom unatoč svemu što nas je snašlo. Počeo sam se diviti hrabrosti te žene.

Ostao sam u sedlu i čekao, priželjkujući da uza se imam mitraljez umjesto revolvera.

* * *

Netko je jahao za nama, ali još nisam mogao vidjeti tko. Kad su nam se jahači približili, razaznao sam po konjima da su to Juliovi ljudi.

Odahnuo sam.

Trojica su nedostajala. Prvi koji mi je pristupio odmjerio me pomalo ozlojeđeno. Nisam mu to zamjerio. Izgubio je tri druga.

— Julio — počeo je i rukom pokazao kao da siječe glave. — Mort. Juanito. Mort. I Pablo. Mort.

— Federales? — upitao sam ga na španjolskom.

— Ne, ne. Gringo vakerosi — rekao mi je i brzo dodao: — Gringo kauboji.

— Zar su nas napali Amerikanci? Kauboji?

Kimnuo je i slegnuo ramenima kao da mi želi kazati da on za to nije kriv.

Tako, zaključio sam, nije nas presrela ni meksička ni naša konjica.

Tako nas je onda napao iz zasjede?

— Ići sada? — upitao me Meksikanac koji je očito preuzeo zapovjedništvo poslije Juliove pogibije. Njegovo me pitanje prenulo. Moji goniči su već potjerali stado prema granici.

— Da, da. Mi sada idemo — odgovorio sam mu i podbo konja.

Meksikanac me slijedio u stopu. Jedva sam čekao da tu vijest saopćim gospodi Lacey.

* * *

Granica nije bila označena. Brda i grmlje ne priznaju granice. Netko je, možda neki naš graničar, zabio kolac u zemlju

s neakvom krpom zavezanom na vrhu da barem tako označi među.

Prošlo je podosta vremena prije nego što je stado od gotovo tri tisuće grla prešlo preko te zamišljene crte. Meksički vakerosi ostali su s one strane granice, a ustanici su ostali uz nas.

Htio sam da goveda napojim i prebacim preko željezničke pruge prije noći.

— Prosudite sami što je najbolje — rekla mi je gospođa Lacey kad sam je upitao za savjet.

— Skrenut ćemo onda prema sjeveru čim prijedemo prugu i potražiti pojilište. Tako nećemo predaleko odmaknuti od Columbusa i stanice s koralima za utovar.

— Dobro — složila se sa mnom gospođa Lacey.

Odmaknuli smo samo kilometar-dva od granice, kad je voda ustanika dojahao do mene i pokazao mi rukom nešto daleko ispred nas.

U tom sam času poželio da se skrijem u mišju rupu.

Meksički ustanici su odmah zgrabili oružje. Kako da im kažem da ne pucaju u naše vojnike?

— Jeste li razumjeli što je rekao? — upitao sam gospodu Lacey.

— Razumjela sam. Moramo im reći da ne pucaju — odvratila je.

Okrenula je konja i odjahala do meksičkih boraca.

— Tko govori engleski? — upitala ih je.

— Ja govorim engleski — jevio se jedan Meksikanac.

— Ne pucajte na njih! — povikala je i pokazala prstom u smjeru odakle su dolazili američki graničari. — Ne pucajte u konjanike! — zatim je prst uspravila u mene. — On će govoriti. Ne pucajte! Skrijte se! Poslije ćemo se opet sastati.

Meksikanac koji je razumio engleski doviknuo je nešto svojim ljudima i oni su odjahali za njim u šikarje na istoku. Nestali su u šipražju u tren oka, kao da ih je zemlja progutala, a ja sam znao da na nas vrebaju budnim okom i da će nam priskočiti u pomoć ako zatreba.

Nakon pol sata graničari, njih šestorica s narednikom na čelu, dojahali su do nas.

Narednik je zaustavio konja meni uz bok, a gospođi Lacey iskosa dobacio mrk pogled.

— Molim vas, gospodine, objasnite mi kako ste stigli ova-mo!

U tom su nas času stigla i goveda i opkolila nas kao voda otok. Narednik nije skidao pogled s moga lica.

Nasmiješio sam mu se, glumeći da mi je savjest čista pred zakonom.

— Odmah, naredniče — rekao sam iz džepa izvadio krivotvorene papire koje mi je dao Julio.

Od tog trenutka počeo je za nas vrlo dug i mukotrpan dan.

XV

Narednik je pregledao dokumente, a da mu se pri tome izraz lica nije promijenio.

— Fetleru! — doviknuo je i ne okrenuvši glavu. — Obavijesti poručnika u kakvoj smo situaciji i zamoli ga da dode.

— Zar dokumenti nisu u redu, naredniče? — upitala ga je gospođa Lacey svisoka, premda ne i posve hladnim glasom.

— Reklo bi se da jesu — službeno će narednik.

— Onda nas pustite da prođemo.

— Eh, to ne mogu, gospodo. Vojnik Marwell je čuo pucnjavu južno od granice. Poslije je vidio i prašinu kad ste je prešli — rekao je, pa se obratio meni:

— Hoćete li da pregledamo tragove?

Slegnuo sam ramenima kao da mi je svejedno. — Možemo, ako hoćete, naredniče. Ja ne znam gdje je ovdje granica. Ako ste nas vidjeli da smo je prešli, onda smo je najvjerojatnije prešli, ali zabunom — opravdavao sam se i dodao uz smiješak: — I mi smo čuli pucnjavu i htjeli smo odmaknuti što dalje od nje.

— Dobro, gospodine — rekao je narednik, ali činilo mi se da ga nisam razuvjerio.

— A znate li možda gdje bismo mogli napojiti stado, naredniče? — upitao sam zabrinuto.

— O tome neka odluči naš poručnik — rekao je.

— Onda bismo mogli sa stadom poći u susret gospodinu poručniku — javila se odlučnim glasom gospođa Lacey.

— Dobro, gospodo — pristao je narednik.

Svi smo pojahali uz stado, ali podalje od oblaka prašine. Tada nas više nije bilo strah dizati prašinu za sobom.

Stado je upravo prelazilo željezničku prugu kad smo ugledali još jedan odred vojske. Zašli smo uz prugu, dok su goniči tjerali stado dalje.

Odred se zaustavio ispred nas.

Poručnik je bio ozbiljna lica kao i narednik ali mnogo mlađi. Sjedio je uspravno u sedlu dok je slušao narednikov izvještaj. Narednik mu je dao i naše dokumente. Pročitao ih je, pročistio grlo i strogo nas pogledao.

U tom trenutku lice mu se izdužilo, a oči razrogačile.

— Gospođice Turnbull!

Ona je zavodnički nacherila glavu i osmjenula mu se kao starom zancu.

— Poručniče Schrunke, kako ugodno iznenađenje! Nisam vas odmah prepoznala.

Schrunk se u tom času osjećao vrlo nelagodno. No uspjelo mu je da se sabere. Pogledao me smrknuto.

— Vi ste gospodin Russel, zar ne?

Kimnuo sam.

— Molim vas, naredite goncima da zaustave stado.

— Nisam siguran da je to baš mudro u ovom času. Stoka je žedna, a ne znamo gdje je najbliže pojilište.

— Dobro — rekao je poslije kraćeg razmišljanja — gonite stado prema istoku uz prugu. Tamo je spremište za vodu. Naredniče Perkinse! — podviknuo je.

— Da, gospodine!

— Vaši vojnici pratit će stado.

— Razumijem, gospodine poručniče — odlučno će Perkins, salutiravši. Zatim je svojim vojnicima izdao zapovijedi koje nisam razumio. Skrenuo sam na drugu stranu da kažem goncima da potjeraju stado prema istoku.

Gospoda Lacey i poručnik Schrunk ostali su sami, na kojima, jedno uz drugo. Shvatio sam da bi to moglo biti za nas vrlo korisno.

Vojnici, uključujući i poručnika Schrunka, jahali su s južne strane tračnica. Opazio sam da nedostaje jedan vojnik.

Premda se gospoda Lacey pretvarala da je mirna, kad sam joj pristupio, opazio sam da joj drhti donja usnica.

— Smijem li vas, gospodo, upitati što je rekao poručnik Schrunk kad ste ostali nasamo?

Uzadahnula je.

— Bio je vrlo obazriv. Ispričavao se. Govorio je nešto o dužnosti i časti. Na kraju je rekao da o svemu mora obavijestiti svoga kapetana. No dodao je, što se njega tiče, da bi nas odmah pustio. Smiješno, zar ne? Tako sada ovdje čekamo kapetana Courseyja iz Columbusa.

— Bar ćemo napojiti goveda.

— Cowboyu, kažite mi iskreno, da li mislite da ćemo se izvući!

— Pas jednako laje i na pošte-no čeljade i na lopova, kaže narodna poslovice.

— Što time hoćete reći?

— Hoću reći da oni ne znaju na koga laju i to će nas možda spasiti.

Već se bilo smrklo, a goniči su još pošli stado kad je stigao kapetan iz Columbusa.

Kapetan Coursey, kako se pokazalo, bijaše tridesetih godina a lice mu je krasio gust i dug crni brk. Ostavljao je dojam razumnog čovjeka.

Otpribliže jedan sat nakon dolaska poslao je narednika po nas. Kapetan nas je čekivao u svom šatoru.

— Idemo! — javi se prva gospoda Lacey pošto se najprije počestljala i poravnala suknju.

Narednik nas je poveo preko pruge. Nije zaboravio gospodi Lacey ponuditi ruku, da joj pomogne prijeći preko tračnice. Meni je to bilo smiješno, pa sam zapeo nogom o tračnicu i gotovo pljusnuo na nos.

Prošli smo mimo reda šatora, kojih tamo nije bilo još prije sat-dva i stigli smo do velikog šatora u kojem je gorjela petrolejka. Kapetan nas je čekao.

U šatoru bijahu četiri platnene stolice, ležaj prekriven gurnjevima i stolić s tintarnicom i papirima.

Poručnik Schrunk i kapetan Coursey su ustali kad smo ušli u šator.

— Hvala, naredniče — tiho reče kapetan.

Narednik je salutirao i izašao iz šatora.

Kapetan nas je ponudio da sjednemo.

— A sada, gospodice Turnbull

— Molim vas, da se odmah razumijemo, kapetane! Turnbull je moje djevojačko prezime. Ja sam bila udana za čovjeka po imenu Lacey. On me prevario i napustio. Zatražila sam razvod.

To o razvodu bijaše prva vijest za mene, a i za nju. I za poručnika Schrunka, koji se zaručio.

— Hvala, gospodo. To je odmah i odgovor na moje prvo pitanje — rekao je kapetan, pa uzeo naše dokumente sa stola i u njih se zagledao.

– Kažite mi, gospodo Lacey – nastavio je kapetan – poričete li da ste stado dotjerali u Sjedinjene Države iz Meksika?

– Moj je predradnik na to već odgovorio. Ja to niti poričem niti priznajem. Zalutali smo južno od pruge. To je sve što znam.

– Prema izvještaju našeg izviđača, gospodine ...

– Čuo sam to već, poručniče. Hvala! – prekinuo je kapetan Schrunka. – Bio je to prijekor, zacijelo, premda je kapetanov glas bio blag i tih. – Imamo razloga da posumnjamo da su ta goveda ilegalno dovedena, gospodo Lacey.

– Ja ništa o tome ne znam. Što se tiče zakonskih propisa, imate dokumente i potvrde.

– Gospodine Russele, da čujemo i vas!

Slegnuo sam ramenima.

– Nemam što dodati onome što je kazala gospoda Lacey.

Kapetan Coursey kimnuo je na to glavom i vratio mi dokumente.

– Poručniče Schrunke, molim vas, otpratite gospodu Lacey. Nemamo razloga da nju i njezine momke ovdje zadržavamo.

– A stado, gospodine kapetane?

– Zar hoćete da vam svoju zapovijed izdam napismeno?

– Ne, gospodine – brzo je odgovorio poručnik, lupio petama u stav mirno i naklonio se gospodi Lacey.

– Hvala vam, poručniče! I vama, kapetane! – rekla je upotrijebivši svu svoju žensku draž prije nego što je izašla.

Ostali smo sjediti sami i ja sam se zagledao u kapetana.

– Željeli ste da ostanem, zar ne?

Kimnuo je.

– Pa tu sam – rekoh i zavalih se u platnenu stolicu, čekajući da me kapetan obaspe pitanjima.

– Kojim se imenom služite, Russele?

– Čudna li pitanja!

– Imam razlog zbog kojeg vas to pitam.

– Cowboy – odgovorio sam mu.

Zakimao je glavom kao 'da sam mu odao bogzna kakvu tajnu.

– Ovdje uz granicu kolaju kojekakve pričice, a ponekad su i istinite – rekao je.

– Na primjer...?

– Neki dan se pričalo na sva usta da je jedna udana žena, s kaubojem koji se zove Cowboy, okrala svoga muža, rančera sa sjevera, i da namjeravaju kupiti stado u Meksiku i prokrijumčariti ga preko granice. Ali njezin muž je unajmio revolveraše da ih napadnu.

– Zanimljivo.

– I ja sam isprva tako mislio, ali poslije se potvrdilo da su to naklapanja.

– A smijem li ja vas nešto upitati, kapetane?

– Izvolite.

– Što vas je pokolebalo u vašem mišljenju?

– Vaši dokumenti su u redu.

– I jesu – rekoh i htjedoh ustati da pođem.

– Sjedite!

Ponovo sam sjeo.

– Službeno su u redu, Russele. No ja sam čuo i neke glasine o čovjeku koji se zove Jack Lacey i koji je opljačkao jednu staru rančersku obitelj. Schrunk

mi je kazao da su Turnbullovi stara rančerska obitelj.

– Dobro ste čuli to o Laceyju. A Turnbullovi su doista stara i ugledna rančerska obitelj. Ali zar je vama stalo do ugleda neke rančerske obitelji?

– Jest, Russele. To još nije sve. Osoba koja mi je to rekla zasladiła je tu priču prljavim tračem o nemoralnom odnosu te udane žene s njezinim ljubavnikom kaubojem. Ja ne mogu vjerovati u istinitost tih navoda – rekao mi je i široko se nasmijesho.

– I nemojte, kapetane – rekao sam i ponovo htio ustati, ali on me opet zaustavio.

– Russele, čuo sam još nešto.

– A što?

– Da je čovjek koji se zove Moberly poginuo danas poslije podne u Meksiku, ali da se ostatak njegove grupe nije predao.

Znači da se Meksikanci nisu prevarili kad su mi rekli da su nas napali gringi.

– Kao što rekoste, kapetane, uz ovu se granicu doista čuju najnevjerojatnije glasine.

– A sada dosta o tom čula-kazala. Recite mi hoćete li stado odagnati u Columbus?

– Namjeravao sam.

– Moja jedinica projahat će tim krajem sutra ujutro. Obična vježba. Krenut ćemo u šest sati.

– Možda ćemo se onda ponovo vidjeti – odvratih uz smijeh.

– Vrlo vjerojatno. Ali, ne zaboravite, želim da ovaj dio granice koji ja nadzirem živi u miru.

– Neću zaboraviti, kapetane, i hvala vam na ugodnu čavrljanju – rekao sam, ustao i prsti-

ma dotaknuto obod šešira kao da salutiram.

– Laku noć, kapetane!

– Sretno, gospodine Russele!

XVI

– Kladila bih se da nas je danas poslije podne napao Jack Lacey. Jedva čekam da se s njim suočim. Ubit ću ga kao šugavog psa, Cowboyu! – siktala je gospoda Lacey kad sam se vratio od kapetana.

– Sutra nas zacijelo neće napasti.

– A zašto neće?

– Pratit će nas vojska, gospodo – odvratio sam joj i ponovio što mi je rekao kapetan.

– Ali mi ne moramo s njima. Krenut ćemo kasnije, kad oni već daleko odmaknu.

– Ne, gospodo, nećemo, jer mi sutra moramo dognati stado u Columbus prodati ga i utovariti u vagone. Osvećujte se svom bivšem mužu tek kad vam novac bude u torbici.

– I hoću – rekla je zajedljivo.

Sutra ujutro pričekali smo dok vojnici nisu dobrano odmaknuli. Unatoč kasnijem polasku oko podne smo stigli u Columbus i goveda utjerali u korable na kolodvoru.

Goničima sam naredio da čuvaju stado, a ja sam s gospodom Lacey otišao u poštu da pošaljem brzopjav.

Odgovor iz Kansas Cityja stigao je za pol sata. Čovjek po imenu Ferguson trebalo je da stigne još toga poslijepodneva.

– Hoćete li pričekati u hotelu, gospodo?

– Ni govora. Odviše sam napeta da bih mogla sjediti u za-

tvorenoj sobi – odgovorila je i ja sam je razumio.

Konje smo vratili u gradsku konjušnicu, platili najam i pješice pošli prema koralima. Na ogradama korala sjedili su Meksikanci, koje sam odmah prepoznao, naši čuvari iz Meksika.

Sa svojim sam se goničima dogovorio da ću ih isplatiti čim goveda budu utovarena u vagona.

* * *

Ferguson bijaše visok i koščat čovjek pedesetih godina. Ostavljao je dojam poslovnog čovjeka koji zna što radi. Čim smo se upoznali, zaškiljio je na sunce.

– Slušajte – rekao je – ako hoćete da pogledamo vaša goveda, učinimo to dok još sunce sja. I moram vam reći da u Columbusu nema javne vage za stoku. Izvagati je možemo tek u El Pasu ili u Kansas Cityju.

– A ne, gospodine Fergusone – uspostavih se. – Ovdje ćemo se dogovoriti o cijeni jer su goveda podjednake težine, pa ćemo utvrditi cijenu po grlu, a ne po težini.

Nisam želio da izgubimo nekoliko tisuća dolara, jer će goveda na putu smršaviti.

– Dobro, ako je to vaša posljednja riječ – složio se Ferguson, pa se naklonio gospođi Lacey. Ona mu se osmjehnula i kimnula a on je zatim ušao u korale.

– Točno. Goveda su podjednake težine. Teška su po dvjesto šezdesetak kilograma žive vage – izjavio je kad je izašao iz korala.

– I više – rekoh.

– Nemojmo se prepirati o neznatnoj razlici.

– Slažem se, gospodine Fergusone – odvratio sam.

– Želite li da vam nabrojim sve dobre i loše strane vašeg stada? – obratio se gospođi Lacey.

– Mene zanima samo konačan iznos, gospodine Fergusone – rekla mu je nasmiješeno – a ne i nepovoljno stanje na stočnom tržištu. Otac me uvijek upozoravao da se klonim kupaca koji traže izlike da bi oborili cijenu robi.

– Znam na koga je mislio otac kad vam je to govorio. Ja vas neću opterećivati izlikama. Nudim vam trideset i tri dolara i četrdeset centi za grlo.

– Trideset četiri i pedeset centi – uskočio sam prije nego što je gospođa Lacey uspjela da cikne od radosti.

– Moji gazde – glasio je Fergusonov odgovor – rekli su mi da ponudim dobru cijenu i da od nje ne odustajem. Ja se uz to nadam da ćemo mi i poslije biti vaši kupci.

– Vrlo ste ljubazni, gospodine Fergusone, što mislite da će se moj ranč toliko razviti da će s vama trgovati – rastapala se gospođa Lacey.

– To jamči vaš poslovni duh, gospođo – polaska joj Ferguson i to je bio kraj cjenkanja.

Prihvaćamo trideset tri dolara i osamdeset centi za grlo – odmah je pristala gospođa Lacey.

– Odlično! – uskliknuo je Ferguson i pružio joj ruku u znak da je pogodba sklopljena, pa dodao dok su se rukovali: – Ja sada odoh naručiti vagona.

Nadam se da će stado sutra biti utovareno.

Čim je Ferguson zamaknuo za ugao, prišao mi je jedan Meksikanac, kojeg sam već prije uočio uz obore, i uhvatio me za lakat.

— Señor Alvarez vaš čeka. Pođite za mnom, molim vas! — rekao je.

Pošli smo za njim. U uličici u koju nas je odveo vidjeli smo još mnogo Meksikanaca.

Ušli smo u sedlarsku radionicu, pa kroz nju na stražnja vrata u sporednu ulicu. Zatim smo skrenuli desno i popeli se stražnjim stubama u susjednu kuću.

Alvarez nas je čekao u društvu nekolicine vrlo otmjenih ljudi.

— Žao mi je što sam s vama sklapao posao. Skupo me to stajalo — rekao je Alvarez umjesto pozdrava čim smo ušli.

— Julio je bio divan čovjek. Gospoda Lacey i ja ne znamo što da vam kažemo. Žao nam je što je poginuo. Mi nismo očekivali da ćemo imati takvih neugodnosti — rekao sam kao da se ispričavam za nešto za što nisam bio kriv.

— Nama nije teško razračunati s vojnicima... ali ti prokleti američki revolveraši, ti gringosil...

— A tko su ti ljudi? — upitala je gospoda Lacey.

Alvarez je slegnuo ramenima i raširio ruke.

— Najamnici. Ljudi bez savjesti.

— A tko ih je unajmio?

— Neki čovjek krupna stasa. Zovu ga Jones, ali to mu nije

pravo ime. Na njegovoj tabakeri urezano je slovo L.

Gospoda Lacey je problijedjela kad je to čula. Malo se zanijhala, jer nam nitko nije ponudio da sjednemo, a i ja sam je prihvatio za lakat da je pridržim.

— Da nije Jack Lacey?

— Ne znam, señora. meni je svejedno kako se on zove. Sada samo jedva čekam da odemo u banku i da uzmem novac koji ste mi dužni. Banka se otvara u devet sati. Hoćete li da se sutra ujutro tamo sastanemo?

— Dakako — rekla je gospoda Lacey.

— Mi sutra ujutro — dometnuo sam tovarimo goveda u vagon. Moramo prisustvovati brojenju, a noćas ja moram stražariti uz stado, pa nas malo pričekajte ako zakasnim.

Alvarez je zacijelo shvatio da sam mu htio reći da nas još naredne noći moraju čuvati njegovi ljudi, jer dogodi li nam se nešto nezgodno, pa poginemo, on nikada neće vidjeti zlatnike.

Nije bio oduševljen kad je to čuo. Promrmljao je nešto i rekao da će nas sutradan prije podne čekati u banci.

Nekoliko minuta poslije toga ponovo smo šetali sunčanom ulicom.

XVII

Te nas noći nitko nije uznemirivao. Nekoliko Meksikanaca vrzlo se oko korala pretvarajući se da besposličare.

Oko tri sata ujutro lokomotiva je dogurala vagona na sporedni kolosijek uz korale.

Moji su goniči ustali u praskozorje. Čim su se umili i najeli, ostavio sam im stado da ga

čuvaju do utovara, a ja sam otišao u hotel po gospodu Lacey, da tamo doručkijemo.

Zatekao sam je u blagovaonici za stolom s Fergusonom. Sjeo sam k njima i osjećao se neka-ko neugodno onao neobrijan i neuredan.

— Utovar možemo započeti još prije izlaska sunca — rekao je Ferguson kad smo doručkovali.

Gospoda Lacey jedva da je što okusila. Znao sam da je more teške brige, jer jer mislila da nam je Jack Lancey za petama. A ja? Ja sam znao da slovo L na tabakeri koju je spomenuo Meksikanac može biti početno slovo imena Lonahan i početno slovo imena Lacey.

Zajedno smo otišli do korala. Ferguson je naredio da se otvore vagoni. Naši goniči tjerali su goveda preko uskog prijelaza u vagone a Ferguson, gospoda Lacey i ja, brojili smo ih i bilježili.

Kad je stoka utovarena, pomislio sam da sam se zabunio u brojanju. Izbrojio sam ni manje ni više nego dvije tisuće devetsto i dvanaest grla, premda smo od Meksikanca kupili samo dvije tisuće osamsto i pedeset grla. I gospoda Lacey i Ferguson, izbrojili su dvije tisuće devetsto i dvanaest grla.

— To je nešto više nego što smo se s vama pogodili. Hoćete li da istovarimo višak? — upitao sam Ferguson.

— Ne, nemojte. Samo trenutak, molim vas — odgovorio je Ferguson. Otrgnuo je listić papira iz lisnice i počeo računati. Kad je završio, predao mi je račun. — To ukupno iznosi dvadeset osam tisuća četiristo dvade-

set pet dolara i šezdeset centi — rekao je, a meni se učinilo da će se gospoda Lacey onesvijestiti.

Kako bismo bili sigurni da se Ferguson nije zabunio u računu, i ja sam sve sračunao. Ako se ni ja nisam zabunio, onda je meni pripadalo pet tisuća i sedamdeset dolara, a ostatak gospodi Lacey.

— Banka je još otvorena, što čekamo! — rekao je Ferguson kad smo provjerili sve račune.

Pol sata kasnije gospoda Lacey i ja imali smo u rukama čekove. Zahvalili smo Fergusonu i rukovali se s njim na rastanku. Ako se od toga časa bilo što dogodi govedima, to više nije bila naša briga.

Pet minuta je trebalo da i Alvarez dobije svoje zlatnike. Kad se već okrenuo da pođe, zovnu-la ga je i zaustavila gospoda Lacey.

— Pričekajte trenutak, molim vas!

— Izvolite.

— U stadu je bilo više grla nego što smo se pogodili.

— Možda, gospodo. U ratnom vrtlogu svašta se može dogoditi.

— Ja ću vam ipak platiti razliku. Ne želim vas iskorištavati — rekla mu je i dala oveći smotuljak zlatnika iz svoje torbice.

Pogledao je najprije zlatnike kao da ne vjeruje svojim očima, a zatim nju. Nasmiješio joj se srdačno.

— Vrlo ste ljubazni i čestiti, gospodo, ali svejedno nikad više nemojte od mene tražiti da kupite goveda.

— Neću. Zao mi je zbog Julija.

Alvarez na to reče nešto na španjolskom. Zvučalo je vrlo lijepo i udvorno. Podigao je šešir i naklonio joj se. Svi Meksikan-

ci, naši čuvari, otišli su s njim. Nikada ih više nismo vidjeli.

— Idemo, gospodo, moramo još isplatiti goniče, a zatim bježimo što brže odavde — šapnuo sam u uho gospodi Lacey, koja je kao očarana gledala za Alva-rezom.

— Što ...? Oh, da. Molim vas, Cowboyu, vodite me odavde. Vodite me kući!

Suze su joj navirale na oči kad smo izašli iz banke. Bile su to suze radosnice. Imala je dovoljno novca da spasi ranč Whiskey.

— Ne mogu sama sebi vjerovati, Cowboyju, da je sve gotovo — rekla mi je gospoda Lacey već po stoti put kad je konduktier najavljivao da uskoro stižemo u El Paso.

— Ja se ne bih unaprijed veselio, jer nije baš sve gotovo. Proći će još koja godina prije nego što se posve oporavite i isplivate iz dugova, pa počnete odande gdje je vaš otac stao — podsjetio sam je.

— Znam ja to predobro — reče ona uz uzdah — ali ono najgore je za nama.

Nisam je htio podsjetiti da do svega ovoga ne bi došlo da je pazila što radi njezin muž.

— Razmišljala sam o još nečemu, Cowboyu — najavila mi je trenutak zatim, dok je vlak usporavao. Predgrađa El Pasa klizila su uz prozore vagona. — O onom višku goveda. Željela bih da uzmete polovicu zarade.

Potresao sam glavom.

— Ni riječi neću da čujem, molim vas! Zahvaljujući samo vama, zaradila sam mnogo novca na onih dvije tisuće

osamsto pedeset grla. Vi imate pravo na polovicu viška.

— Ali gospodo Lacey, to je gotovo tisuću dolara!

Lokomitiva je zaštitala i vlak se zaustavio. Gospodi Lacey to nije nimalo smetalo. Nastavila je govoriti dok smo izlazili iz vlaka.

— Vi ste vrlo sposoban i dovitljiv čovjek. Meni treba takav poduzetan čovjek. Želim da ostanete na ranču.

— Vrlo je lijepo od vas što tako mislite, gosp... U pola riječi prekinuo me nosač sa crvenom kapom na glavi. Nismo ga pozvali, ali on je dotrčao i pograbbio našu prtljagu.

— Izvolite u taksi, gospodo, gospodine? Odvest će vas u hotel.

— Uzet ćemo taksi. Idemo na stanicu, odakle polaze vlakovi na sjever.

— U redu, gospodo — nosač će vrlo uslužno — samo podite za mnom. Izbjeći ćete metež.

Nosač je stavio dva prsta u usta i završio kad nas je izveo iz stanice. Iza ugla se pojavi taksi i stade ispred nas.

— Izvrsna usluga — rekla je gospoda Lacey, a ja sam nosaču gurnuo novčić u ruku.

— Hvala, hvala — pjevušio je nosač — a ti, Barney, pripazi na ove drage ljude — dobacio je vozaču taksija ukrcavši našu prtljagu.

Barney nešto promrmlja i taksi krene čim smo sjeli i zatvorili vrata.

Vozili smo se najprije širokom popločenom gradskom ulicom, a zatim skrenuli na cestu prema sjeveru. Čim smo izbili na cestu, vozač je dodao gas

i auto je pojurio dižući za sobom oblake prašine.

Poslije nekoliko minuta ponovo smo skrenuli, ali ovaj put na neku seosku cestu uz suho i trnovito šikarje. Nagnuo sam se prema vozaču.

— Gdje smo mi to, zaboga, Barney?

— Propao je stari drveni most, pa moramo ići obilaznicom — odvrati mi Barney.

Pogledao sam u gospođu Lacey. Nije mi bila od velike pomoći.

— Nemojte me ništa pitati. Ja ne poznajem put do Paso del Norte. Nikada se nisam vozila s jedne stanice na drugu — rekla je.

— Znam, ali... — osjećao sam se vrlo nelagodno, da ne kažem uznemireno.

Činilo mi se da smo odmaknuli predaleko od grada i bilo koje stanice u gradu i oko nje.

— Hej, Barney! — viknuo sam.

— Ne brinite se. Znam ja kako vas vozim — odgovori Barney.

— Nemojte mu neprestano zanovijetati, Cowboyu! On poznaje grad, a ne mi — prekorila me gospođa Lacey.

— Ali gospodo, mi više nismo u gradu! — mučila me zla slutnja. — Gospodo — zavapih — pa mi tom čovjeku uopće nismo rekli kamo da nas odveze niti nas je on to pitao!

Ali već je bilo prekasno za razjašnjenja. Vozač je skrenuo na neravnu stazu, ravno u džbunje.

Auto se zatresao, zabreктаo i stao. Zgrabio sam vozača za rame. Istrgnuo mi se iz ruke i

iskočio kroz vrata. Gledao sam za njim umjesto da skočim i uhvatim ga. Otrčao je u guštik i više ga nismo vidjeli.

Za koji trenutak čuli smo brujanje motocikla koje se izgubilo u daljini. Pobjegao je.

— Oh, Cowboyu, što ćemo sada? — tiho je zastenjala gospođa Lacey i čvrsto me stisnula za ruku.

— Mislim da moramo što brže pobjeći odavde, gospodo.

Ali i za to je već bilo prekasno. Prije nego što sam dospio i dohvatiti kvaku na vratima automobila, pred nas je iz grmlja iskočio krupan čovjek.

— tada sam bio siguran da je ona tabakera s urezanim slovom L pripadala njemu.

Ime mu je bilo Lonahan.

XVIII

Sve one prljave pričice, nagađanja i govorkanja, sve što sam ikada čuo o Henryju Lonahanu navrlo mi je u glavu. A s njima i strah.

— Tko...?

Rekao sam joj, a ona se od straha skrutila i stisnula na sjedalu automobila.

Pokušao sam obliznuti usne, ali jezik mi je bio suh.

Lonahan je izašao iz grmlja noseći automatsku pušku kratke cijevi. Prišao nam je i pakosno se nasmijao. Zastao je samo nekoliko metara ispred nas. Puška mu je nehajno visila o desnoj ruci. Lijevom je gurnuo kapu na zatiljak i iskesio zube.

— Drago mi je što je sve ovako završilo. Ona dva glupana u Meksiku umalo mi sve pokvarili. Lišili bi me ovog veselja — dobacio nam je. Zašutio je i čekao. Pomislio sam da čeka da

mi njemu nešto kažemo, da ga nešto upitamo. Kako smo šutjeli, on je nastavio: – Došao sam ovamo, ne samo da vam uzmem novac koji je ova žena zaradila nego i da je spriječim da iskupi ranč Wiskey, koji će nama pripasti vrlo jeftino. A što sam i vas, Russele, uhvatio, osobito me veseli. Znaite, Russele, sve mi se čini da ste vi bili onaj gad koji me zaskočio one noći u Koloradu. Sada baš niste raspoloženi i da o tome kažete koju riječ, zar ne?

Imao je pravo. Nisam bio ni najmanje raspoložen za takva priznanja.

Kukavica ste. Nemate hrabrosti da to priznate – izazivao me.

Hrabrost s time nije imala nikakve veze. Da pred njim otvorim usta, bio bi to čin samoubojstva, a ne hrabrosti, u tom času. Nisam se stidio što držim jezik za zubima, jer sam tako njemu pružao priliku da se isповjedi.

– Htio sam ja o tome s vama već prije porazgovarati. Samo, Tyler nije želio da se zamjeri vašem bogatom prijatelju Abelardu. Ali sada... sada imamo dovoljno vremena da o svemu popričamo. A i ja bih imao vama štošta reći – nastavio je istim tonom. – Na primjer što sam sve uradio s onom vašom konobaricom u koju ste se zatele bali. Pošto sam je dobro mlatio, bila je podatna u krevetu. – Naherio je glavu i zagledao se u gospodu Lacey. – Gospodo, niste baš najbolje građeni. Imao sam ja i boljih. Baš me zanima što je ovaj momak našao u vama te vas se drži kao pijan plov – rekao je i prasnuo u smi-

jeh. – Najprije ćemo se njega osloboditi, a onda ćemo se vi i ja malo zabaviti. Da i ja vidim kakve užitke možete pružiti.

Gospoda Lacey se još više skutрила. Lonahan nam pride još koji korak, stežući pušku u ruci. Bio je presretan što nas može mučiti.

– Znaite li što mi je rekao gospodin Tyler, gospodo? Kazao mi je da ste vi plemenita roda, potomak stare, ugledne obitelji. A ja još nikada nisam imao takvu damu da s njom uživam.

Pogledao sam iskosa u gospodu Lacey. Stisnula je zube. Usne su joj se razvukle u tanku, ravnu, beskrvnu crtu. Prije sam je vidio uplašenu, a sad odlučnu, srditu. Položio sam ruku na njezino rame, da je utješim i smirim.

– O, da, to će mi baš prijati – razvezao je jezik Lonahan – ja ću se pobrinuti da vas oslobodim tog vašeg momka, a vi ćete se pobrinuti da mi ugodite. Možda ću vas i poštediti. Nije to nikakvo obećanje, nego samo mogućnost. Sve ovisi o vama. Razmislite dobro i pazite što radite!

Svladao samo strah. Usta mi više nisu bila suha.

– Uživaj u ulozi nadmoćnijeg Lonahane. Ali u meni teče žestoka krv. Zar ti doista misliš da me možeš pobijediti?

– Što?

– Mogu te premlatiti golim šakama, samo ti ne želiš da se osramotiš pred očima gospode Lacey.

– Mene ti ne možeš premlatiti ni u snu.

– Da vidimo, ako si u to tako siguran!

– Zar misliš da sam budala?

– dobacio mi je, ali je svejedno položio pušku na zemlju.

Opazio sam da je usput zgrabio punu šaku prašine i pijeska, koji mi je htio baciti u oči. Smješkao mi se i čekao da nasrnem.

Međutim umjesto toga potegnuo sam revolver što mi ga je dao Abelard. Cijev sam položio na naslon prvog sjedala i potezao obarač dok revolver nisam ispraznio.

Gospođa Lacey otvorila je vrata sa svoje strane i povraćala. Zatim se smirila, držeći rupčić na ustima.

Želio sam joj reći koju riječ, ali znao sam da su joj uši zaglušene, kao i meni, od strašne pucanjave pod niskim metalnim krovom automobila.

Izašla je iz automobila. Sporim i ukočenim koracima, kao lutka na žici, prišla je mjestu gdje je ležao Lonahan. Otvorila je torbicu, izvadila svoj revolver, položila cijev Lonahanu iza uha i opalila. Samo jedan metak. Samo da bude sigurna da ga se više ne mora bojati.

Zatim se sporim koracima vratili u auto.

– Gospodo, jeste li sposobni da vozite?

Kimnula je.

– Samo trenutak! Pustite me samo trenutak da odahnem – rekla je.

* * *

Na malom kolodvoru nosač sa crvenom kapom na glavi zastao je u pol koraka kad sam ga ošinuo pogledom. Jadnik, nije mogao ni slutiti da sam se u tom času sjetio onog nosača sa crvenom kapom tamo na jugu

čija me ljubaznost gotovo stajala glave.

Nedaleko od kolodvora gospođa Lacey je ostavila svoj automobil prije nego što smo se ukrkali u vlak koji nas je odvećao na jug. Uzao sam njezinu putnu torbu i nosio je zajedno sa svojom. Dva posljednja dana želio sam da mi desna ruka bude slobodna i to me pomalo počelo uznemiravati. Bio sam onaj isti čovjek od prije, a opet nekako drukčiji. To me također uznemirivalo. Sve mi se više činilo da sam se promijenio. Zacijelo više nikad neću biti onakav kakav sam bio. Ne, nikad više. Ne otkako sam ubio čovjeka.

Uzdahnuo sam i odlučio da više o tome toliko ne razmišljam.

Jedva mi je uspjelo da zavrstim ručicu i upalim motor automobila, koji je napokon počeo raditi. Gospođa Lacey ubacila ga je u brzinu čim sam sjeo pokraj nje na sjedalo.

– Gospodo!

Pogledala me bez riječi. U posljednje vrijeme nismo bili razgovorljivi.

– Znam da jedva čekate da se vratite kući. No da li bi vam bilo teško da me najprije usput odvezete do Monumenta?

Potresla je glavom. Nisam znao da li to znači da joj ne bi bilo teško ili da me neće odvesti. Ako joj ne bi bilo teško, to je onda vrlo lijepo od nje. A ako me ne želi odvesti, ja još mogu dojahati natrag u Monument. Starom konju neće biti teško da se malo prošetam.

Stigli smo do križanja gdje se odvaja cesta prema istoku i

ranču Whiskey, ali gospoda Lacey je nastavila ravno.

— Dalje mogu i pješice — rekao sam joj kad smo stigli u središte grada.

— Pričekat ću vas ovdje — kazala mi je, ugasila motor i ostala za upravljačem.

— Neću dugo — obećao sam joj.

Gostionica nije bila puna svijeta. Čovjek kojeg sam tražio nije bio među gostima. Pogledao sam konobarice. Obje sam prepoznao, ali ona jedna koju sam želio vidjeti zacijelo je već davno otišla i tko zna da li će je ikada više vidjeti. Najvjerojatnije neću, jer se neće vratiti. Da sam barem mogao znati kamo je otišla i kako živi. Možda bi joj čak bilo drago da čuje vijesti o tome kako je završio čovjek koji joj je nanio mnogo zla i jada.

Na mjestima gdje su ljudi obično dangubili i pričali ništa nisam čuo, a ni u ilegalnoj točionici, kamo sam prije zalazio.

Druga točionica nije bila daleko. Pustili su me unutra bez riječi. Bio sam siguran da tamo nikoga nije boljela glava zbog policije.

Točionica je imala dvije prostorije. Tu je bilo nešto više razbijača i dokoličara nego u prvoj, ali i više ljudi koji su se bavili grubljim poslovima. Možda sam se ja baš tu više mogao osjećati kao kod kuće nego u onoj prvoj, ali pijanci su mi zabavni samo onda kad sam i ja pijan. Trijezan ih teško podnosim.

Prednja je prostorija bila puna pijanaca i onih koji su pili da se što prije napiju. Nikoga nisam poznavao. Progurao sam se u susjednu prostoriju.

Tamo sam ga našao. Sjedio je s dvojicom čilih ljudi i vrčem piva pred sobom na stolu. Prišao sam mu.

— Oprostite — rekoh čovjeku što je sjedio između njega i mjesta na kojem sam stajao — da li biste bili tako dobri da malo odmaknete?

Čovjek se odmaknuo.

— Drago mi je što vas opet vidim, gospodine Tyleru — pozdravio sam i nasmiješio se, ali po izrazu Tylerova lica razabrah da se nije obradovao.

Doimao se zaprepašteno i uplašeno, kao gospoda Lacey kad je ugledala Lonahana kako izlazi iz grmlja s puškom u ruci.

— Rado bih s vama porazgovarao, gospodine Tyleru. Vani! Šutke je potresao glavom.

— Oh, nemojte tako, gospodine Tylery. Ja mislim da ćemo ipak izmijeniti koju riječ, i to odmah.

Progutao je slinu. Ostao je sjediti. Čvrsto je stegao naslon stolice na kojoj je sjedio. Naglo sam podigao nogu i prignječio mu prste čizmom. Problijedio je. Slomio sam mu prste, najvjerojatnije.

Tylerovo društvo za stolom začas se razbježalo.

— Što kažete sada, gospodine Tyleru?

Lice mu se iskrivilo od boli, ali još nije izustio ni riječi. Drščući, ustao je od stola i pošao prema vratima. Zgrabio sam ga za rame i povukao u dvorište iza zgrade.

Tyler klone na odbačenu bačvicu u draču i korovu. Doimao se umoran i star. Držao je ranjene prste u krilu. Krv mu je iz njih kapala po hlačama, ali on se na to nije obazirao.

— Vaš je pas čuvar mrtav, Tyleru. Ja sam ga ubio.

— Nije ni trepnuo kad je to čuo. Gledao je u zemlju ispred sebe.

Izvukao sam revolver ispod kaputa i napeo ga. Cijev sam mu upro u glavu iza uha, točno u ono mjesto u koje je gospođa Lacey ispalila metak Lonahanu kako bi bila sigurna da je mrtav.

Nekoliko dana i tisuće kilometara radovao sam se času kada ću ustrijeliti Tylera. Sve sam potanko smislio. Svaku kretnju, svaku riječ. Ni časka nisam dvoumio ili se pokolebao u namjeri da ga ubijem. Dva ubojstva nose istu kaznu kao i jedno.

Ali nisam mogao smoći snage da potegnem obarač.

U, zapuštenom prljavom dvorištu neodlučno sam gledao u njega a njegovo pokorno držanje i bezvoljno mirenje sa sudbinom posve me razoružalo. Nisam ga više mrzio. Samo mi se gadio.

— Tyleru — počeo sam — želim da gospodu Lacey zauvijek ostavite na miru! Čak ako ponovo dođe na rub stečaja, da vam nije palo na pamet da ugrabite njezinu zemlju! Ne smijete je uzeti čak i ako vam je netko želi pokloniti, jer ja ću vam prosvirati mozak!

Otići ćete iz Monumenta odmah — nastavio sam — i nikada se više ovamo nećete vratiti, Tyleru! Sve ćete svoje stvari ostaviti ovdje. Oдавде ćete ravno do onih tračnica tamo — pokazao sam mu revolverom na tračnice željezničke pruge — i po njima trkom prema Denveru! Ako me ne poslušate, opro-

stite se sa životom! Razumijete li?

Kimnuo je. Očito je povjerovao mojim riječima. Spremio sam revolver, a on je ustao posrćući, pošao korak-dva, a zatim potrčao po tračnicama prema Denveru kao zec, poskakujući preko željezničkih praga.

Osjećao sam se umorno i ne odviše ponosno. Uzdahnuo sam i vratio se do mjesta gdje me gospođa Lacey čekala u svom automobilu.

Nismo progovorili ni riječi do kuće.

XIX

Pustio sam je nekoliko dana na miru da se sredi. Obilazio sam i čuvao junice na pašnjacima.

Bio sam veseo što sam se ponovo vratio starom poslu. Ne znam o čemu je gospođa Lacey razmišljala, ali za moje su živce ti dani dokonog jahanja po pašnjacima bili pravi malen i pomogli su mi da se oporavim više nego što bi me osvježilo plandovanje i provod u Denveru. A Denver je u to vrijeme bio poznat po lijepim djevojkama.

Stoka je bila u dobru stanju. Većina mladih krava bila se već otelila. Izgubili smo, doduše, nekoliko grla dok smo izbiivali s ranča. Ne baš mnogo, ali dosta da se ugoste lešinari, kojih je bilo više nego i u jednom kraju koji sam poznavao.

Možda ih je trebalo potrovati ili ubiti, ali nekako nisam bio raspoložen za to. A i zašto da ih ubijem? Lešinari se uglavnom hrane poljskim miševima i divljim zečevima. Smatrao sam da

**specijalne pusto-
lovine specijalnih še-
rifa i specijalnih zlo-
činaca kao i specijal-
nih kauboja koji pucaju
iz specijalnih pištolja
u specijalnim dvobojima
naći ćete u specijalnom
izdanju tjednika laso
koji donosi dva spe-
cijalna western-romana**

nisam dobar kauboj zato što nisam imao srca da ih ubijem.

Petog jutra nakon povratka došao sam u kuhinju na doručak u uobičajeno vrijeme. Gospođa Lacey kimnula mi je na pozdrav kad sam joj zaželio dobro jutro. Stavila je pred mene tanjur sa šunkom i jajima i ja sam to u tren oka pojeo.

— Stoka se oporavila, gospođo — počeo sam. — No uskoro će popasti travu na onom pašnjaku. Mislim da bi je trebalo otjerati na novi pašnjak za tjedan ili dva. Napisao sam vam to na komadiću papira. Posegnuo sam u džep i stavio papir na stol. — Zapisao sam još nešto — nastavio sam — što bi vas moglo zanimati. Naime, za desetak dana ovamo dolaze kosci. Jučer sam slučajno naišao na njihova predradnika i rekao mu da svrati do vas. Mislim da vi za njih imate dosta posla. Međutim, nemojte im platiti u novcu. Dajte im nekoliko goveda. Oni će ih lako prodati, a vi ćete uštedjeti gotovinu. Ali pazite da pristanu da sijeno slože u stogove za ogradom a da ostatak sprema na sjenik. Oni rado zaborave na takve sitnice, kako bi što prije završili posao. I pregledajte sve prije nego što im platite, da se uvjerite da vas nisu prevarili. Vaši konji su u koralu. Ja ću ih istjerati na pašnjak. Sve osim jednog. Njega morate nahraniti i napojiti svaki dan, ako ne želite da i njega otjeram na ispašu.

Slušala me netremice, nepomična kao kip.

— Ogradu valja popraviti na nekoliko mjesta — nastavio sam i netko doista mora zapeti da to učini. Stoga će biti najbo-

lje da nađem nekog momka i pošaljem vam ga. Naći ću nekog mladića koji će vam to jeftino učiniti, jer mu taj posao pruža priliku da se dobro izjaše. On će vam, doduše, plašiti stoku jer će vježbati bacanje lasa, ali tamo nemate grla za prodaju, pa se nemate zašto ni brinuti. Mislim da će vam on više koristiti nego štetiti. Čim nađem momka, provjerit ću da li odgovara poslovima koje kod nas mora obaviti.

— Znači li to da vas neko vrijeme neće biti ovdje, kad mi to govorite? — upitala me.

— Da, gospođo. Jutros sam spremio svoje stvari.

— A kada ćete se vratiti?

— Ha... — osjećao sam se vrlo nelagodno kad me je to tako neposredno upitala. — Znate, mislim da se više neću vratiti.

— A ja sam mislila da ćete ostati na ranču... kao nadglednik.

Taj mi je posao ponudila još u Teksasu. Ali gotovo sam bio siguran da sam u njezinim očima opazio da joj je laknulo kad je čula da sam odlučio otići. Ne, nisam to naslutio po glasu. Bila je ipak odviše dobro odgojena a da bi to otvoreno rekla. Doista sam mislio da joj je pao kamen sa srca.

— Ja... hm... nisam zaboravio da ste mi ponudili to mjesto, gospođo Lacey. To je velik kompliment za mene i cijenim ga. Ali zacijelo se sjećate, kad smo o tome razgovarali, da je naš razgovor bio prekinut, pa nisam imao priliku da vam odgovorim da li prihvaćam vašu ponudu. Poslije, hm... u onim trenucima, to više nije bilo ni važno. U svakom slučaju — dodao

sam – ja vam od srca zahvaljujem i znajte da sam i ja o tome mnogo razmišljao. Od života očekujem mnogo više nego što je jahanje po tuđem ranču i žigosanje tuđe teladi. Ovamo me dovela želja da za sebe kupim nešto zemlje. Ranč Whiskey se više ne prodaje, a i neće budete li razumno gospodarili kao vaš pokojni djed. Stoga mislim da je došlo vrijeme da negdje drugdje potražim sreću. Nadam se da vi to razumijete.

– Dakako – odvratila mi je. Poslije svega što se dogodilo i što smo zajedno prošli bit će sretna, kao i ja, što se rastajemo.

– Dugujem li vam štogod? – zapitala me i zarumenjela se. – Plaću, mislim. Inače, znam, dugujem vam više nego što vam mogu platiti.

– Ne, gospodo, varate se. Ne dugujete mi ništa.

Prethodnog dana mi je dala ček. Polovicu zarade od prodaje viška stoke koju smo kupili u Meksiku. A i ja sam dovoljno sam zaradio na govedima koja sam od Meksikanaca kupio za svoj novac. Da mi je sada htjela isplatiti koji dolar za nadnicu za moj rad u tih nekoliko dana, bilo bi joj neugodno kao i meni.

– Ne znam doista što da vam kažem... – počela je.

– Onda nemojte ništa reći. Nije potrebno. Smatrajte da ste mi sve rekli – pomogao sam joj i nasmiješio se.

Uzvratila mi je smiješak. Prvi put sam vidio da joj se i oči smiješe.

– Hvala vam – bilo je sve što mi je rekla, a meni više i nije trebalo.

Ustali smo od stola. Uzeo sam šešir i stavio ga na glavu. Gospoda Lacey se kolebala, a onda mi pružila ruku.

Rukovali smo se kao da smo na sajmištu. Okrenuo sam se i izašao iz kuhinje. Uhvatio sam uzde svoga starog ridana i pojahao dok mi je sunce što je tek izašlo grijalo ramena.

Privezao sam ridana za drvo ispred nečije kuće, premda je u ulici bilo mnogo drugih mjesta gdje sam ga mogao ostaviti.

Po Monumentu se pročulo da ranč. – XXX neće biti prodan, pa su i gradske ulice opustjele. Mešetari i varalice otišli su dalje u potrazi za lakim plijenom i brzim bogaćenjem na tuđi račun.

Abelard, nadao sam se, nije otišao iz grada.

Pokucao sam na vrata njegove kuće. Trenutak zatim čuo sam korake.

Vrata je otvorila žena koju nikada prije nisam sreo u Curtissovej kući.

– Tražim gospodina Abelarda.

Žena me strogo odmjerila kad je ispred vrata ugledala prašnjava kauboja.

– Nije kod kuće.

– Je li još u uredu? Moram ga vidjeti.

– Rekla sam vam da ga nema.

– Smijem li mu onda ostaviti poruku? Ja sam Russel i...

– Vi ste Russel?

Po njezinu sam glasu shvatio da mi ne vjeruje. Ne znam kakve je priče o meni mogla čuti u toj kući, no što god čula da

čula, kad sam joj rekao svoje ime, širom je otvorila vrata.

— Abelard je otišao u restoran na ručak, gospodine Russele. Pričekajte, poći ću po njega — reče srdačno.

— Ne, gospodo, hvala vam. Sam ću poći — rekoš, dotakoh prstima obod starog šešira i odoh.

Restoran je bio gotovo prazan. Dva su gosta sjedila za stolom uz prozor. Gospodin Abelard bijaše sam za stolom u dnu prostorije.

Posluživala ih je samo jedna konobarica.

Curtis me vidio kad sam ušao. Skočio je na noge i pošao mi u susret ispružene ruke. Drugom me rukom tapšao po ramenu dok smo se rukovali.

— Cowboyu? Kako ste? Već sam se bojao da vas više nikada neću vidjeti. Drago mi je što ste se vratili živi i zdravi — oduševljeno će Abelard.

Obojica smo se srdačno smješkali jedan drugome i tapšali se po ramenima kao stari prijatelji koji se dugo nisu vidjeli. Bio sam isto toliko uzbuđen što ga ponovo vidim koliko i on što viđi mene.

— Donesite još jednu kavu — naručio je — i sve što moj prijatelj želi za ručak.

Sjedili smo, pričali i srkali kavu. Vrijeme je odmicalo a da mi to nismo ni opazili, pa nam se i jelo ohladilo. Ja sam mu ispričivijedao uglavnom sve što se dogodilo otkako smo se posljednji put vidjeli.

— To znači da nećete ostati na ranču Whiskey — upitao me.

— Ne, neću. Pokupio sam svoje stvari. Eno ih u bisagama iza

sedla. Spremio sam se za put prema istoku ili možda gore u Denver na nekoliko dana. Zaradio sam dosta novca. Sad sam bliže svom cilju nego što sam ikad bio.

Curtis mi se nasmiješio.

— Znao sam to. Znao sam da nećete ostati na ranču Whiskey, premda su mi kazali da ste vi tamo novi predradnik.

— Ponudila mi je to vlasnica — priznao sam.

Odmahnuo je rukom kao da tjera muhu.

— Dakako da vam je ponudila. To je bilo najmanje što je za vas mogla učiniti. To me nije iznenadilo — Curtis na to posegne rukom u džep kaputa i izvuče složene listove papira. Prostre ih na stol između nas. — To nije ugovor — počeo je — i tu ništa ne treba potpisivati. Ja mislim da to nije potrebno. To je zapravo jedna zamisao, Cowboyu, običan prijedlog. Pročitajte što sam tu napisao, pa mi kažite što o tome mislite i prihvaćate li moj prijedlog.

Pažljivo sam pročitao sve, do zadnjeg slova. Podigao sam glavu i pogledao ga začuđeno.

— Jednom sam vam napomenuo — počeo Abelard prije nego što sam dospio otvoriti usta — da me privlači uzgoj stoke i trgovina govedima. Na govedima sam i zaradio svoju početnu glavnicu. Time bih se želio i dalje baviti. Uostalom, stoga sam i došao ovamo. — Ranč Whiskey — nastavio je Abelard — mogao je biti odlično mjesto za to. Prvorazredna sočna trava, dovoljno voće i željeznička pruga uz sam ranč, to mnogo vrijedi — zašutio je trenutak i slegnuo ramenima. — Ali ima i

drugdje posjeda koje ljudi prodaju i ne traže za njih mnogo. Na primjer – oči mu zasjaše – poznajete li krajeve oko Trinidada?

Kimnuo sam. Doduše, nisam radio u tim krajevima, ali sam putovao tuda uzduž i poprijeko vlakom i na konju. Čuo sam za vrlo lijep, velik ranč sjeveroistočno od Trinidada. Trava nije kao ovdje sočna i visoka. Nikakva ulaganja u zemlju nisu potrebna. Tek kad se posao uvede, valjalo bi kupiti još nešto pašnjaka i uložiti nešto novaca u pojilišta i ograde. Stajat će to jeftinije nego što bi stajao ranč Whiskey, ali odande valja tri dana goniti stado do prve utovarne stanice, a ni mostovi još nisu sagrađeni. Cijena će biti nešto viša ako isplata nije odmah i u gotovu.

– Oh! A koliko tamo ima zemlje?

Rekao mi je.

– Ja bih to mogao platiti, Curtise.

– Ako možete, još bolje.

Nasmiješio mi se i pružio mi ruku i tako smo sklopili posao koji bi mogao izmijeniti moj život.

U tim papirima, koje je Curtis Abelard priredio još prije nešto što sam zakoraknuo preko praga restorana, predlagao mi je

zajednički posao. Ne, ne nikakav najamni odnos, nego pravo ortaštvo u uzgoju i trgovini govedima.

Ja se obavezujem da ću osigurati ispašu i nadzor na ranču, on će osigurati rasplodnu stoku i prodaju govedine iz njegove industrijske klaonice po najpovoljnijim tržišnim cijenama. Znao sam da će to, čak i uz dobrog računovođu i vrsnog burzovnog mešetara, za nj biti golema ulaganja. A bogami i za mene.

Pogodba je glasila da ćemo zajednički ulagati u povećanje osnovnog rasplodnog stada, što je značilo da ću ja za koju godinu imati u uzgoju i krdo junica.

Čestita pogodba za obojicu. Curtis je trebalo da pokrije većinu troškova za nabavu stoke, a ja za kupovinu zemlje. Uz to, obojica ćemo u posao uložiti vještinu i znanje. Ja u uzgoj stoke, a on u prerađu i prodaju zemlje.

– Doista, ne mogu zamisliti da bih s nekim drugim mogao ući u ovakav posao, Cowboyu – priznao mi je Curtis Abelard dok mi se prijateljski smiješio.

Pružio mi je ruku preko stola i rukovali smo se, a to je značilo da je dogovor sklopljen i da smo od tog trenutka prijatelji i ortaci.

KRAJ

U PRIPREMI:

Gordon F. Uvalde:
BITKA ZA RANČ

Erotski roman-
posebno izdanje
edicije

ZIVOT

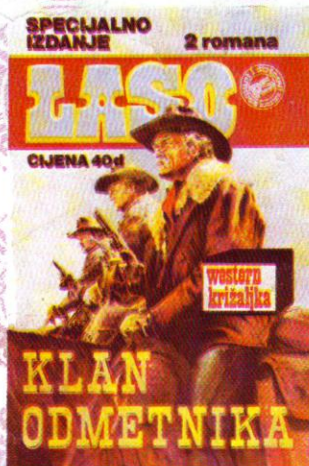
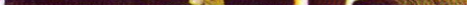
cijena 40 d broj 1

**POSEBNA
IZDANJA
ZA VAŠ
ODMOR**

Andrea Newman:

**Poklonjeni
zagrljaj**

Kratke priče Krimi priče
Ljubavne priče SF priče
Vestern priče Humoreske
Erotske priče Stripovi
Humor

**I kod vašeg
prodavača novina**